

Årsredovisning 2017

KPA AB

KPA
PENSION

Tre fördelar med KPA Pension

Vi är det förvalda alternativet

KPA Pension är det förvalda alternativet inom de kommunala pensionsavtalen AKAP-KL, KAP-KL och PA-KFS. Arbetsgivarna och fackförbunden har bestämt att vi ska förvalta tjänstepensionen om den anställda inte gör ett annat val.

Vi har riktigt låga avgifter

Vi har marknadens lägsta avgift på traditionell pensionsförsäkring för anställda i kommuner och landsting. Det betyder att varje kund får mer pengar i pension. Avgifterna spelar en stor roll för hur stor den framtida pensionen blir.

Vi investerar enbart etiskt

Vi förvaltar tryggt och etiskt våra kunders pensionspengar. Det är viktigt med en god pension men inte på bekostnad av andra. Genom goda investeringar kan vi förändra framtiden och verka för en hållbar utveckling. Dessutom har vi fått utmärkelsen Sustainable Brand Index sex år i rad, Skandinaviens största undersökning av hållbara varumärken.

Innehåll

Sidan

Pensionsbolaget för kommuner och landsting	4
Året som gått	6
Förvaltningsberättelse	8
Finansiella rapporter moderföretaget och koncernen	25
Noter	31
Underskrifter	51
Definitioner och begrepp	52

Pensionsbolaget för kommuner och landsting

KPA Pension är pensionsbolaget för kommun- och landstingsanställda. Vår historia sträcker sig ända tillbaka till 1922 då vi startade som en gemensam pensionskassa för elva städer. Idag är vi ett modernt pensionsbolag som för-
enar god avkastning och låga avgifter med ett aktivt hållbarhetsarbete.

De anställdas pensionsbolag

Idag sparar cirka 1,6 miljoner anställda i kommun, landsting och region till sin tjänstepension hos oss. Vi förvaltar sammanlagt mer än 170 miljarder kronor, pengar som ska ge trygga och etiska pensioner till bland annat lärare, sjuksköterskor, förskollärare, renhållningsarbetare och många andra yrkesgrupper.

Arbetsgivarnas pensionsbolag

Vi hjälper merparten av Sveriges kommuner, landsting och regioner samt ett stort antal kommunala bolag med pensionsadministration, försäkring och rådgivning. I vårt utbud finns förmedlingstjänst, beräkning och utbetalning av olika pensionsförmåner, förmånsbestämd försäkring samt beräkning och prognos av pensionsskuld. Den kollektivavtalade tjänstegrupplivförsäkringen på det kommunala området omfattar drygt en miljon arbetstagare. Dessutom kan vi erbjuda en mängd tilläggstjänster inom vår konsult- och kursverksamhet. Cirka 2 000 arbetsgivare är kunder hos oss.

Det förvalda alternativet

KPA Pension är det förvalda alternativet inom de kommunala pensionsavtalen AKAP-KL, KAP-KL och PA-KFS. Fackförbund och arbetsgivare har bestämt att vi ska förvalta tjänstepensionen om den anställda inte gör ett annat val.

Riktigt låga avgifter

Vi har marknadens lägsta avgift på traditionell pensionsförsäkring för anställda i kommuner och landsting. Det betyder att varje kund får mer pengar i pension. Avgifterna spelar en stor roll för hur stor den framtida pensionen blir. Under året fattades beslut om generella avgiftssänkningar, som träder i kraft 1 januari 2018.

Hållbara investeringar

Vi förvaltar tryggt och etiskt våra kunders pensionspengar. Det är viktigt med en god pension men aldrig på bekostnad av andra. Genom miljöriktiga och etiska investeringar vill vi förändra framtiden och verka för en hållbar utveckling.

Organisationsförändringar 2017

Vi har inte gjort några betydande organisationsförändringar under året.

Vår vision

Våra kunder ska känna sig trygga i en hållbar värld.

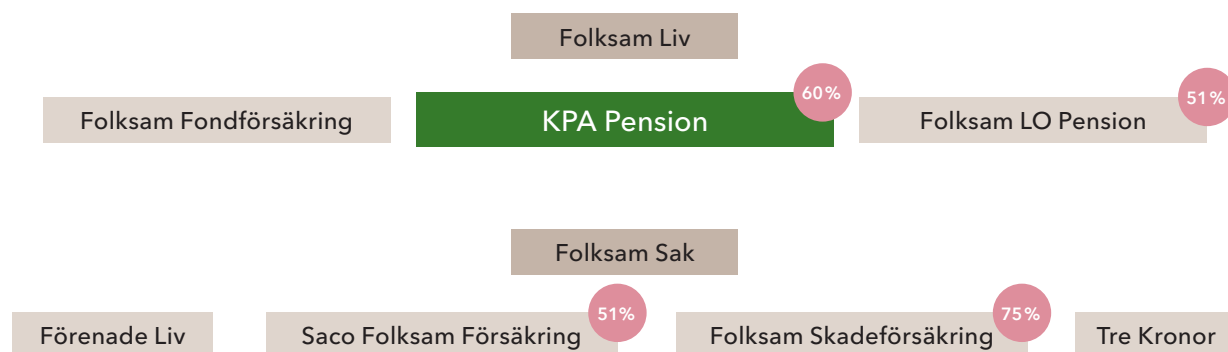
Vår affärsidé

KPA Pension erbjuder kollektivavtalad tjänstepension till kommunsektorn. Vi kombinerar trygga pensioner med etiska placeringar.

Våra ägare

KPA Pension är ett företag inom Folksamgruppen. Vi ägs till 60 procent av Folksam och till 40 procent av SKL, Sveriges kommuner och landsting. Vårt huvudkontor ligger i Stockholm men vi har också verksamhet i Sundsvall. Vi har ingen verksamhet utanför landets gränser.

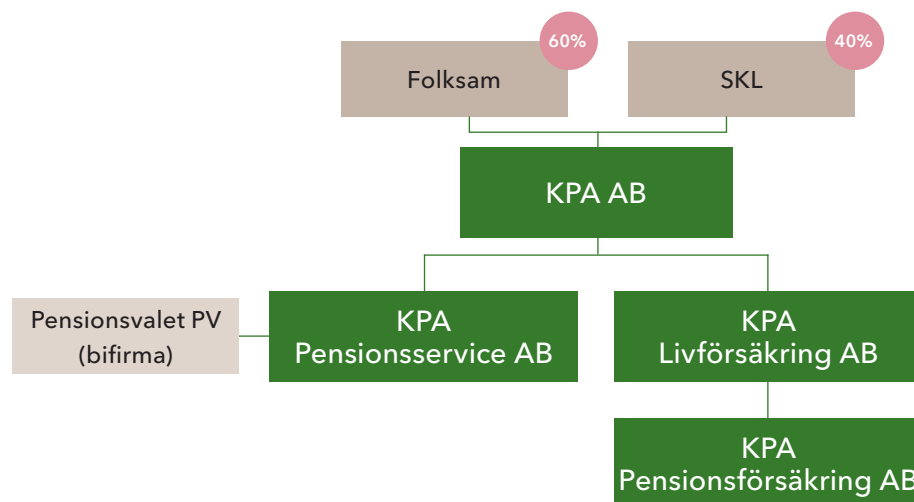
KPA Pension – del av Folksamgruppen

Folksamgruppen omfattar de två moderföretagen Folksam Liv (Folksam ömsesidig livförsäkring) och Folksam Sak (Folksam ömsesidig sakförsäkring) med dotterföretag. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels det helägda dotterföretaget Folksam Fondförsäkring (Folksam Fondförsäkringsaktiebolag), dels delägda företag som bolagen inom KPA Pension, som ägs till 60 procent, och Folksam LO Pension (Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag), som ägs till 51 procent. KPA Pension omfattar KPA AB,

KPA Livförsäkring AB, KPA Pensionsförsäkring AB och KPA Pensions-service AB. Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Tre Kronor (Tre Kronor Försäkring AB), Förenade Liv (Förenade Liv Grupp-försäkring AB) samt SalusAnsvar AB i likvidation, dels delägda bolag som det finska försäkringsbolaget Folksam Skadeförsäkring AB som ägs till 75 procent. SalusAnsvar AB i likvidation äger i sin tur 51 procent i (Saco Folksam Försäkring) Saco Folksam Försäkrings AB.

Två ägare och två kundgrupper

Året som gått

Lägsta avgifter

bland jämförbara bolag för traditionell försäkring
AKAP-KL och KAP-KL

Antog målen i Agenda 2030.
Fokus på SDG 11, hållbara städer

Branschens bästa genomsnittliga
total avkastning under
perioden 2008–2017 med

Källa: Svensk Försäkring

7,5%

Deltog på
42
stämmor

KPA Pension blev
för sjätte året i rad det
mest hållbara varumärket
i pensionsbranschen, enligt
Sustainable Brand Index.

Vi betalade ut
18 miljarder kronor
till 550 000
pensionärer

KPA Pension fick
betyget "Väl godkänt" för sina
hållbara investeringar inom
traditionell försäkring, enligt
Max Matthiessens årliga rank-
ning. Undersökningen görs för
femte året i rad och precis som
tidigare år ligger KPA Pension
på en väl godkänd nivå inom
traditionell försäkring.

Hög kundnöjdhet

95%

för arbetsgivarkunder
inom kommuner och
landsting

63%

för individkunder

Gröna obligationer

KPA Pension investerade
under året 4,2 miljarder kronor
i gröna obligationer.

Vi kompenserade våra
koldioxidutsläpp med
det dubbla genom att
plantera träd i Vi-skogen

Foto: Vi-skogen

2017 planterade vi
22 fotbollsplaner med träd
i Vi-skogen.

Tillsammans med privatekonomen
Annika Creutzer tog vi fram en bok
"Välkommen till jobbet!" som riktar
sig till de som är nya på den
svenska arbetsmarknaden.

TCFD

TASK FORCE ON
CLIMATE-RELATED
FINANCIAL
DISCLOSURES

KPA Pension ställde sig bakom
internationellt klimatupprop

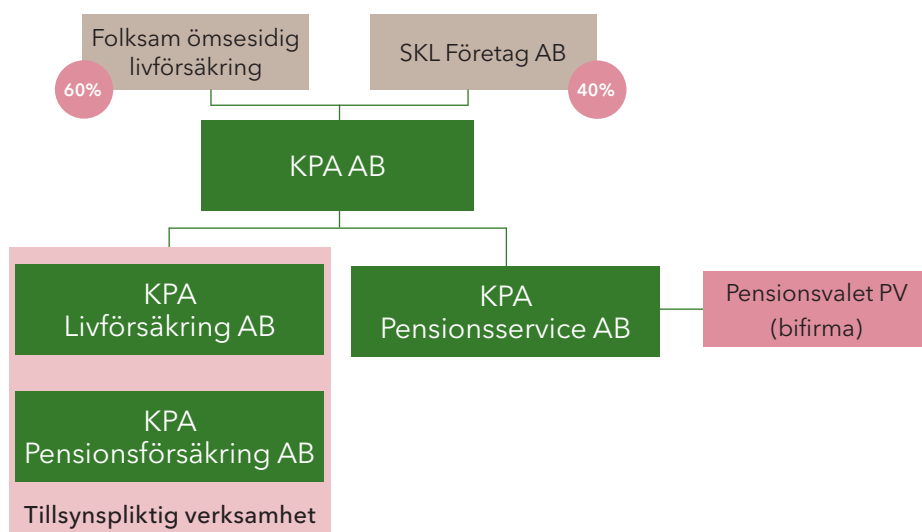
Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören (vd) för KPA AB med organisationsnummer 556527-7182 avger härmed årsredovisningen för 2017, företagets 23:e verksamhetsår. Styrelsen har sitt säte i Stockholm.

Ägarförhållanden och koncernstruktur

KPA AB ägs till 60 procent av Folksam ömsesidig livförsäkring (502006-1585), (Folksam Liv), och till 40 procent av Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, genom SKL Företag AB (556117-7535). KPA-koncernen består av moderföretaget KPA AB och dotterföretaget KPA Pensionsservice AB (556569-1077), (KPA Pensionsservice), med bifirman Pensionsvalet PV.

KPA AB äger också dotterföretaget KPA Livförsäkring AB (publ) (502010-3502), (KPA Livförsäkring), som i sin tur äger KPA Pensionsförsäkring AB (publ) (516401-6544), (KPA Pensionsförsäkring). KPA Livförsäkring och KPA Pensionsförsäkring är icke vinstutdelande försäkringsföretag. Det överskott som uppkommer i företagen tillfaller försäkringstagarna. KPA Pensionsförsäkring och KPA Livförsäkring konsolideras därför inte i koncernredovisningen.

Samverkan med dotterföretag sker inom bland annat distribution, administration och kapitalförvaltning för att nå stordriftsfördelar till nytta för kunderna. Ytterligare upplysningar om dotterföretag, närstående och deras relationer finns i Not 23. Upplysningar om närstående.

Alla KPA-företagen har säte i Stockholm. KPA-företagen benämns nedan KPA Pension.

Verksamhet

Samtliga KPA-företag bedriver verksamhet under det gemensamma varumärket KPA Pension och erbjuder traditionell pensionsförsäkring, fondförsäkring, livförsäkring, pensionsadministration, valcentral och kapitalförvaltning med hållbar inriktning. KPA AB är moderföretag och verksamheten består i att äga och förvalta koncernens dotterföretag. KPA AB har även under en del av året varit inköpsföretag för samtliga företag inom koncernen.

Väsentliga händelser under året

KPA Pension anslöt sig till finansvärldens internationella klimatupprop Task Force on Climate-related Financial Disclosures, TCFD. Ramverket ska stödja företagens strävan efter att ge kvalitativ hållbarhetsinformation till finanssektorns intressenter, samt till tillsynsmyndigheterna.

I juni 2017 anordnade KPA Pension ett seminarium i samarbete med Klimatkommunerna, en förening bestående av 37 kommuner, landsting och regioner som jobbar aktivt med lokalt klimatarbete. Temat för seminariet var fossilfria placeringar och finansmarknadsminister Per Bolund deltog som huvudtalare.

KPA Pension fick en rad utmärkelser under året, bland annat högsta betyg på en väl godkänd nivå inom traditionell försäkring när Max Matthiessen för femte året i rad undersökte hur Sveriges största pensionsföretag arbetar med hållbara investeringar. KPA Pension fick även bäst betyg när Svenskt Kvalitetsindex (SKI) mätte kundnöjdhet bland företagskunderna i försäkringsbranschen. Likaså blev KPA Pension det mest hållbara varumärket i pensions- och finansbranschen för sjätte året i rad, enligt Sustainable Brand Index undersökning om hållbara varumärken i Sverige.

Under sista kvartalet 2017 uppnådde KPA Pension sin högsta nivå för individkunder i kundnöjdhetsindex hittills, 67 i totalindex. Kundnöjdhetsindex mäter ett flertal dimensioner hur kunderna uppfattar

erbjudandet, till exempel information, bemötande, service, avkastning och avgifter. Sedan 2010 har KPA Pension ökat från 37 till 67 i totalindex.

I november tillträdde Daniel Larsson tjänsten som chef för Verksamhetsområde Chefaktuarie och Controlling inom KPA Pension. Han är även Chefaktuarie i KPA Pensionsförsäkring och KPA Livförsäkring. Daniel Larsson kommer närmast från Skandia AB där han varit Chefaktuarie och CFO.

KPA Pension fortsatte under året den framgångsrika lanseringen av nya reklamfilmer på tema jämställdhet. Reklamen har fått mycket uppmärksamhet eftersom den lyfter relevanta frågor som har koppling till pension för målgruppen och bidrar till att stärka förtroendet för KPA Pension som en hållbar och trygg förvaltare av kommun- och landstingsanställdas tjänstepensioner.

Under året inledde KPA Pension ett samarbete med Korta Vägen (ett samarbete mellan Stockholms Universitet och Arbetsförmedlingen) i syfte att tillhandahålla praktikplatser för nyanlända akademiker. Samarbetet har varit framgångsrikt och bidragit till anställning inom KPA.

Under året har KPA Pension färdigställt ytterligare en pensionsbok i samarbete med Annika Creutzer, välkänd privatekonom. Boken riktar sig till de som är nya på den svenska arbetsmarknaden, främst nyanlända och ungdomar. Boken innehåller information och pensionstips anpassat för målgruppen och kommer att lanseras under 2018.

KPA Livförsäkring

Johan Sjöström utsågs till vd i KPA Livförsäkring efter en tid som tillförordnad vd i bolaget.

KPA Livförsäkring investerade totalt 120 miljoner kronor i gröna obligationer. Sammantaget har KPA Livförsäkring hittills investerat drygt 174 miljoner kronor i gröna obligationer.

Under hösten fattade KPA Livförsäkring beslut att, till följd av bolagets starka ekonomi, ytterligare rabattera premien som arbetsgivarna betalar för TGL-KL. Premien utgör enligt tariff 0,14 procent av lönesumman. Genom beslutet sänks arbetsgivarens kostnad för TGL-KL, från 0,07 procent (2017) till 0,04 procent (2018) av lönesumman.

I juni 2017 publicerade KPA Livförsäkring för första gången solvens- och verksamhetsrapporter (Solvency and Financial Condition Report, SFCR) avseende verksamhetsåret 2016.

KPA Pensionsförsäkring

KPA Pensionsförsäkring förvärvade under 2017 gröna obligationer från bland annat Världsbanken till ett värde av 4,1 miljarder kronor. Sammantaget har företaget hittills investerat drygt 6,1 miljarder kronor i gröna obligationer.

KPA Pensionsförsäkring köpte obligationer till ett värde av 180 miljoner kronor av Sundsvalls kommun genom en riktad emission, så kallad private placement.

Som ett led i att öka företagets fastighetstillgångar förvärvade KPA Pensionsförsäkring kontorsfastigheten Duvan 6 i centrala Stockholm. Duvan 6, även kallad Copper Building, är en kontorsfastighet om cirka 9 700 kvadratmeter. KPA Pensionsförsäkring förvärvade även tio bostadsfastigheter med 668 hyreslägenheter i Helsingborg. Säljare var Akelius och köpeskillingen uppgick till 1 074 miljoner kronor.

I slutet av året sålde KPA Pensionsförsäkring 23 butiksfastigheter till ICA Fastigheter och Secore Fastigheter till ett underliggande fastighetsvärde om 525 miljoner kronor. Försäljningen låg i linje med fastighetsstrategin med fokus på bostäder samt kontorsfastigheter i Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala.

KPA Pensionsförsäkring fortsatte även att öka sin exponering mot infrastruktur genom en investering på 400 miljoner kronor i fonden Infranode som investerar långsiktigt i nordiska infrastrukturtillgångar.

Till följd av stark ekonomi beslutade KPA Pensionsförsäkring att från och med den 1 januari 2018 sänka priset på den så kallade premiefrielseförsäkringen, från tre till två procent på inbetald premie. Prissänkningen berör 900 arbetsgivare i kommuner, landsting och kommunala bolag.

KPA Pensionsförsäkring fattade under hösten även beslut om att sänka de rörliga avgifterna för cirka 1,6 miljoner kunder inom tjänstepensionsavtalen KAP-KL/AKAP-KL. De rörliga avgifterna sänks för traditionell försäkring, från sammanlagt 0,15 procent till 0,11 procent på förvaltad kapital, från och med 1 januari 2018. Sänkningen omfattar såväl nytt intjänande som tidigare intjänat tjänstepensionskapital inom KAP-KL/AKAP-KL. Från 2001 då KPA Pensionsförsäkring för första gången tog emot premier för de anställdas pensionsval enligt dåvarande pensionsavtal, har avgifterna för traditionell förvaltning sänkts med nästan 75 procent, som mer än nio av tio av de

kommun- och landstingsanställda omfattas av.

I nyhetsbrevet Risk och Försäkrings (nr 10-2017) årliga granskning av fondförsäkringsbolag kommer KPA Pensionsförsäkring ut som det företag som gett fondförsäkringsspararna den bästa genomsnittliga årsavkastningen över en tioårsperiod beräknat med ränta-på-ränta effekt fram till 2016.

Från och med den 1 januari 2018 sänker KPA Pensionsförsäkring avgifterna för fondförsäkring, från 0,4 procent till 0,3 procent för aktiefond inom avtalsområdet KAP-KL/AKAP-KL.

Enligt Svensk Försäkrings branschstatistik, som publicerades under första kvartalet 2017, framgår att KPA Pensionsförsäkring under tioårsperioden 2007-2016 haft högst genomsnittlig årsavkastning i traditionell försäkring bland jämförbara bolag.

KPA Pensionsservice

Ninni Wibeck tillträdde den 1 april 2017 som verkställande direktör i KPA Pensionsservice. Ninni Wibeck tilldelades också tjänsten som chef för Affärsområde arbetsgivare och försäljning.

KPA Pensionsservice fattade beslut om fortsatt lansering av Nya KPA Direkt till arbetsgivarkunderna. Den 1 november 2017 gick ett större antal kunder över till den nya plattformen. Därmed finns idag majoriteten av kunderna – 193 arbetsgivare och cirka 220 000 individkunder – i Nya KPA Direkt. Nya KPA Direkt är en modern administrativ plattform för pensionsadministration som förenklar vardagen för pensionshandläggare, ekonomer och andra som hanterar anställdas tjänstepensioner.

KPA Pensionsservice deltog under året i ett 30-tal upphandlingar och fick förnyat förtroende som leverantör av pensionsadministrativa tjänster till bland annat kommunerna i Västra Götalandsregionen, Hanninge kommun, Jönköping och Habo samt tillhörande bolag, Sollefteå, Karlskrona och Västerås. Nacka kommun som tidigare haft Skandia som leverantör, valde under året att byta till KPA Pensionsservice.

Enligt överenskommelse mellan parterna kan arbetstagare, som av arbetsgivaren erbjuds möjlighet att löneväxla till pension via valcentral, från och med 2018 göra ett separat val av förvaltare för löneväxlingspremierna. Tidigare har sådana löneväxlingspremier placerats i samma försäkring som valts för ordinarie tjänstepension.

Ekonomisk översikt

Koncernen

KPA AB upprättar koncernredovisning från och med 2014. Anledningen är att Folksam Liv 2014 omklassificerade sitt innehav i KPA AB från att vara ett dotterföretag till att vara ett intresseföretag i samband med förstagångstillämpning av IFRS 10. Därmed kunde KPA AB inte längre tillämpa undantaget från att upprätta koncernredovisning enligt ÅRL 7:2. KPA Pensionstjänst AB likviderades under 2017 och ingår därför inte längre i koncernen.

Årets resultat för koncernen uppgick till 4 788 (1 685) tusen kronor där resultat efter finansiella poster uppgick till 5 849 (3 990) tusen kronor.

Moderföretaget

KPA AB bedriver ingen affärsverksamhet utan verksamheten består i att äga och förvalta koncernens dotterföretag. Till och med februari 2017 fungerade företaget även som KPA-koncernens inköpsbolag. Detta betyder att driftskostnader för KPA-koncernens företag landar i KPA AB:s resultaträkning. Företagets intäkt uppstår när dessa kostnader vidarefaktureras ut till dotterföretagen. Resultatet i KPA AB består av licensintäkter, företagets egna förvaltningskostnader samt finansiella poster.

Under året har KPA AB haft en engångskostnad om 36,8 mkr avseende hyresunderskott och återställandekostnader för fastigheten Skvalberget 33, där KPA tidigare haft sina lokaler. Dessa kostnader redovisas under övriga rörelsekostnader. Moderföretagets resultat efter finansiella poster uppgick till -36 236 (2 143) tusen kronor. Årets resultat uppgick till -26 788 (-2 132). Den stora avvikelsen mot förra året beror huvudsakligen på engångskostnaderna för Skvalberget 33.

Hållbarhetsupplysningar

KPA Pension förvaltar tryggt och etiskt kunders pensionspengar. KPA Pension arbetar för en hållbar framtid sedan 1998 genom att ta ett aktivt ansvar för människa och miljö. Hållbarhetsarbetet tar avstamp i visionen att kunderna ska känna sig trygga i en hållbar värld och i deras önskemål om en trygg och hållbar pension. För att leva upp till det arbetar KPA Pension med etiska placeringar, ställer miljökrav på leverantörer och försöker leva som man lär i den egna verksamheten.

KPA Pensions etiska placeringskriterier utgör grunden för alla investeringar. Det innebär att KPA Pension påverkar de företag där investeringar görs i att ta ett större ansvar för mänskliga rättigheter, antikorrupktion och miljö. KPA Pension utesluter också verksamheter som inte stödjer visionen. Det betyder att investeringar inte görs i företag som tillverkar vapen, tobak, alkohol eller erbjuder kommersiell spelverksamhet. KPA Pension har också i allt större utsträckning börjat göra investeringar som tydligt styr mot en hållbar utveckling. Här är investeringarna i gröna obligationer, där medel utlånas till projekt som är öronmärkta till miljö- och klimatanpassade projekt, ett tydligt exempel på det.

Hållbarhetsarbetet ställer också krav på företaget. KPA Pension är miljöcertifierat enligt ISO 14001 sedan 1998 och arbetar medvetet med att minimera den egna miljöpåverkan, att skapa en bra arbetsmiljö för alla anställda och att stödja olika sociala engagemang i samhället. Det systematiska miljöarbetet har gjort att koldioxidavtrycket är på väg att halveras jämfört med 1998 och sedan 2003 är verksamheten koldioxidneutral.

KPA Pension har några utvalda samarbetspartners inom ramen för hållbarhetsarbetet. KPA Pension stödjer vissa projekt och organisationer med pengar och engagemang. Vad gäller koldioxidkompensation har det mångåriga stödet till plantering av träd i Afrika fortsatt inom ramen för Vi-skogens projekt.

KPA Pension är också ansluten till ett antal samarbetsorganisationer vilket innebär att KPA Pension strävar efter att följa organisationernas riktlinjer och värderingar när kundernas pengar placeras. KPA Pension är anslutet till Global Compact, Principles for Responsible Investments (PRI), Transparency International Sverige, Carbon Disclosure Project, Diversity Charter samt Sweden Green Building Council. I slutet av 2017 undertecknade KPA Pension även finansvärldens internationella klimatupp-rop Task Force on Climate-related Financial Disclosures, TCFD. Ramverket ska stödja företagens strävan efter att ge kvalitativ hållbarhetsinformation till finanssektorns intressenter, samt till tillsynsmyndigheterna.

Under året har KPA Pension fortsatt arbetet med att minska klimatexponeringen i investeringarna. Mätning och publicering av vårt koldioxidavtryck sker årligen sedan 2014. KPA Pension har under 2017

investerat cirka 4,2 miljarder kronor i gröna obligationer, främst till kommuner, som ett led i att återinvestera i gröna projekt hos arbetsgivarkunderna.

Som ett led i att föra dialog med framgångsrika kommuner inom hållbarhet har KPA Pensions vd Britta Burreau under året genomfört ett flertal möten med kommunstyrelsens ordförande och ledande tjänstemän i bland annat Uppsala, Växjö, Göteborg, Linköping, Örebro, Östersund och Luleå. Mötena har syftat till att lyssna och föra dialog kring hur KPA Pension kan medverka till den omställning som sker i kommunerna, bland annat vad gäller hållbara infrastrukturinvesteringar samt förnyelse av kommunala bostadsbestånd.

Under året har ett arbete påbörjats för att se över samarbetet mellan de gemensamma funktionerna inom hållbarhet i Folksam vars resurser och kompetenser KPA Pension använder i sitt hållbarhetsarbete. Målsättningen är att mer effektivt utnyttja de gemensamma resurserna i Folksam.

I enlighet med ÅRL 6 kap 11§ har KPA AB valt att upprätta den lagstadgade hållbarhetsrapporten som en från årsredovisningen avskild rapport. KPA ABs hållbarhetsarbete är en del av KPA Pensions hållbarhetsarbete. För närmare upplysningar om det arbetet och den lagstadgade hållbarhetsrapporten hänvisas därför till KPA Pensions Hållbarhetsredovisning 2017 (www.kpa.se). På webbplatsen finns också bolagsstämmorapporten som redovisar de frågor som KPA Pension har lyft på bolagsstämmor under året.

Medarbetare

KPA-företagen ingår i Folksam som tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera företag inom Folksam. För mer information om företag inom Folksam, se not 23 Upplysningar om närstående. Folksam har en gemensam HR-funktion som ger stöd i HR-processerna för samtliga företag inom Folksam. I Folksam i Sverige arbetar närmare 3 900 medarbetare på olika företag och orter. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe och inom KPA Pension finns cirka 100 medarbetare.

KPA Pension ska vara en attraktiv arbetsplats med kända och konkurrenskraftiga erbjudanden till nuvarande och framtida medarbetare. I årets medarbetarundersökning i KPA Pension låg totalindex på en fortsatt hög nivå, 81 (80) procent positiva svar i genomsnitt

och 84 (82) procent svarar att de gärna eller mycket gärna vill arbeta kvar i KPA Pension framöver.

KPA Pension ska ha miljöer med processer, informationsstöd och teknik som stödjer effektivitet och legala krav och som dessutom främjar god hälsa och motivation. Under 2017 har KPA Pension följt upp och arbetat aktivt för att minska sjukfrånvaron på både individ- och gruppnivå. Den totala sjukfrånvaron har trots detta ökat något under året.

För att ha pensionsbranchens mest nöjda kunder ska KPA Pension ha chefer och ledare som genom ett strategiskt och coachande förhållningssätt tar ansvar för kompetensförsörjning och rätt prestation. Under våren 2017 lanserades KPA Pensions kompetensutvecklingsprogram för medarbetare.

Under 2018 ersätts personuppgiftslagen (PUL) av en ny dataskyddsförordning (GDPR). Alla medarbetare i KPA Pension har under 2017 genomfört lärande i informationssäkerhet i syfte att öka medvetenheten om de hot som finns, samt skydda KPA Pension och kundernas information.

Löner, ersättningar och övriga villkor

KPA Pension är genom medlemskapet i Arbetsgivarförbundet KFO bundet av kollektivavtal om löner och allmänna anställningsvillkor. Enligt KPA Pensions ersättningspolicy ska lönerna vara individuella och differentierade, motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar. KPA Pension har, med undantag för Folksams belöningsprogram, inga rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande. Vad gäller jämförbara löner inom KPA-företagen låg skillnaden i medellön mellan kvinnliga och manliga medarbetare på cirka 14 procent för 2017. Vid en nedbrytning på likvärdiga arbeten låg löneskillnaden på cirka 6 procent.

Medarbetarna inom KPA Pension omfattas av Folksams belöningsprogram, som syftar till att synliggöra och sätta fokus på de övergripande affärstrategierna och målen. Belöningsprogrammet omfattar samtliga medarbetare inom Folksams svenska verksamhet utom Folksams vd och koncernledning, vd och vice vd i dotterföretagen samt chefen för internrevision i Folksam Sak respektive Folksam Liv. Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kronor upp till maximalt 20 000 kronor per medarbetare, beroende på grad av måluppfyllelse. Utfall från be-

löningsprogrammet betalas inte ut som kontant ersättning utan avsätts i en pensionsförsäkring.

Medelantal anställda samt löner och ersättningar, med särskild specifikation på ersättningar till ledande befattningshavare, redovisas i not 24 Medelantal anställda samt löner och ersättningar.

Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

KPA AB har inga egentliga affärsrisker i och med att ingen affärsverksamhet bedrivs. De risker som finns är kopplade till den likvidhantering som sker i och med att bolaget samordnar pensionsutbetalningar åt KPA Pensionservice och KPA Pensionsförsäkring.

Finansiella risker och användning av finansiella instrument

Koncernen har betydande fordringar vars återvinningsbarhet är beroende av motpartens betalningsförmåga. Företaget är därmed även exponerat mot kreditrisker. Detta hanteras genom att kreditbedömningar görs för potentiella kunder. Slutligen är koncernen också exponerad för likviditetsrisker genom sina kortfristiga skulder. Detta innebär en risk att företaget och koncernen inte har likvida medel att betala skulderna i takt med att de förfaller till betalning. Koncernen följer löpande upp och planerar likviditeten och har buffertar för att säkerställa att skulder kan betalas när de förfaller.

Framtida utveckling

Den framtida utvecklingen för företagen inom KPA Pension kan sammanfattas i ett antal större trender som påverkar verksamheten. Det handlar framför allt om hållbarhet, digitalisering och regelverksförändringar.

Digitalisering

Omställningen till nya regelverk kräver investeringar i IT-system för att efterleva dessa. Verksamheten inom KPA Pension kommer att möta vissa förändringar i kollektivavtal som bidrar till att verksamheten och erbjudanden behöver anpassas och utvecklas. Likaså kräver ökad efterfrågan på digitala tjänster och förändrade kundbehov, både från arbetsgivare och individer, att erbjudanden anpassas.

KPA Pension arbetar ständigt och systematiskt med att utveckla de digitala kanaler som kunderna använder i sin kontakt med de olika företagen. Det

ska vara enkelt och effektivt att som kund möta KPA Pension. För arbetsgivarkunderna är den fortsatta lanseringen av administrationsplattformen Nya KPA Direkt ett sådant exempel. Utvecklingen av E-val för de anställda som innebär att val av tjänstepensionsförvaltare och förvaltningsform kan ske via självbetjäningstjänster på Pensionsvalet.se är ett annat exempel. KPA Pension möter också i allt större utsträckning de anställdas behov av pensionsinformation via inloggade tjänster på MinaSidor. Där kan de anställda bland annat få tillgång till sin pensionsprognos samt genom sömlös inloggning nå tjänsten MinPension för att få en samlad bild av den intjänade pensionen. För KPA Pension innebär digitalisering en möjlighet att förenkla tillvaron för kunderna. Tjänsterna ska vara enkla att använda och bidra till att kunderna sparar tid samt förenkla och effektivisera KPA Pensions processer. Under det senaste året har KPA Pension förstärkt med nyckelkompetens som ska bidra till att öka takten i denna förflyttning.

Hållbarhet

Det ställs allt större krav på företag att ta sitt ansvar. Fler och fler konsumenter väger in ansvarstagande i köpbesluten parallellt med att allt fler företag använder hållbarhetsaspekten som en konkurrensfördel. För KPA Pensions kunder är det viktigt med en trygg pension, men det får inte ske på bekostnad av andra.

För att lyckas med ett långsiktigt hållbarhetsarbete är det avgörande att både styrelse och medarbetare har ett starkt engagemang att driva dessa frågor. För att möjliggöra det genomförs återkommande utbildningsinsatser inom koncernen i syfte att stärka kunskapen inom hållbarhetsområdet. Det är också sannolikt att det kommer att ställas större krav på finansiella aktörer att redovisa vilka resultat företagen uppnår i hållbarhetsarbetet.

Kommande regelverksförändringar

Från och med maj 2018 börjar den nya dataskyddsförordningen, General Data Protection Regulation (GDPR) att tillämpas. Denna förordning ersätter Personuppgiftslagen (PUL) och innebär en skärpning av hur organisationer inom EU får behandla personuppgifter. GDPR syftar till att stärka och skapa ett mer enhetligt dataskydd för personer inom EU. Företagen inom KPA Pension arbetar intensivt med att anpassa verksamheten till det nya regelverket.

Femårsöversikt för koncernen

Tkr	2017	2016	2015	2014	2013
Nettoomsättning	277 111	469 972	502 653	488 737	443 304
Rörelseresultat	7 404	7 022	23 063	1 035	-10 474
Balansomslutning	1 177 355	1 171 101	1 146 941	1 113 674	1 142 475
Eget kapital	230 608	235 820	234 135	213 926	204 711

Femårsöversikt för moderföretaget

Tkr	2017	2016	2015	2014	2013
Nettoomsättning	74 588	400 116	413 690	410 262	386 569
Rörelseresultat	-35 651	1 316	1 161	-1 437	-3 337
Balansomslutning	595 569	737 439	729 899	775 732	693 802
Eget kapital	145 011	181 799	183 932	181 308	175 092
Avkastning på sysselsatt kapital i %	-19,5	2,9	2,9	3,4	6,0
Avkastning på eget kapital i %	-16,3	0,9	2,1	4,2	7,8

Nyckeltalen finns förklarade på sista sidan i årsredovisningen, under rubriken Definitioner och begrepp.

Förslag till vinstdisposition

Till årsstämmans förfogande står:	
- Balanserade vinstmedel	111 799 142,72
- Jämte årets nettoresultat	-26 787 783,98
	85 011 358,74
Styrelsen föreslår stämman att dessa medel disponeras enligt följande:	
- i ny räkning balanseras	85 011 358,74
	85 011 358,74

Bolagsstyrningsrapport

God bolagsstyrning handlar om att säkerställa att företaget sköts hållbart, ansvarsfullt och så effektivt som möjligt (enligt svensk kod för bolagsstyrning, Koden). Bolagsstyrning inom KPA AB utgår från lagstiftning, främst aktiebolagslagen. För försäkringsföretagen inom KPA Pension gäller försäkringsrörelselagen samt Finansinspektionens författningssamling i form av föreskrifter och allmänna råd.

Försäkringsföretag omfattas av regler på EU-nivå såsom Solvens II-förordning och de implementerande

tekniska standarder som EU-kommissionen antagit samt de riktlinjer som den europeiska tillsynsmyndigheten EIOPA beslutat. Solvens II-direktivet är ett europeiskt regelverk för försäkringsföretag som syftar till att skapa en enhetlig europeisk försäkringsmarknad med ökat skydd för försäkringstagare. Reglerna trädde i kraft 2016 och tillämpas av dotterföretaget KPA Livförsäkring. KPA Pensionsförsäkring är däremot ett försäkringsföretag som bedriver tjänstepensionsverksamhet som, i avvaktan på den kommande regleringen av tjänstepensionsverksamhet, valt att

tillämpa övergångsregler istället för Solvens II-reglering. Övergångsreglerna innebär huvudsakligen att de försäkringsföretag som bedriver tjänstepensionsverksamhet ska, som huvudregel, fortsätta att tillämpa de äldre bestämmelser om rörelse, tillsyn och ingripande, som gällde under 2015, och de nya Solvens II-bestämmelserna om företagsstyrning.

För verksamheten gäller också interna regelverk som, i tillämpliga delar, omfattar såväl styrelseledamöter som anställda. Exempel på interna regelverk är bolagsordningen som anger verksamhetens ramar och ger en beskrivning av företaget samt arbetsordning för styrelsen, vilken bl.a. tydliggör styrelsens respektive styrelseordförandens ansvar. Beslut om ändring av bolagsordningen sker på stämman. Ett beslut att ändra bolagsordningen är, i enlighet med aktiebolagslagen, giltigt om två tredjedelar av samtliga röstande förenat sig om det. Bland de viktigare interna reglerna kan även nämnas KPA Pensions Etiska riktlinjer som reglerar hur företrädare för KPA Pension uppträder i olika situationer.

Det är styrelsen som ytterst ansvarar för företagets organisation och för förvaltningen av dess angelägenheter. Det är styrelsen som ansvarar för företagets interna styrning och kontroll och som ansvarar för att det finns policyer och en organisation för det operativa arbetet kring detta.

Svensk kod för bolagsstyrning

Svensk kod för bolagsstyrning (koden), senast reviderad den 1 december 2016, vänder sig i första hand till företag noterade på en reglerad marknad i Sverige. Koden bygger på principen "följ eller förklara". Företag som tillämpar koden kan avvika från enskilda regler, men ska då lämna förklaringar till avvikelserna.

Inom KPA Pension, där KPA AB är moderföretag, finns KPA Pensionsförsäkring som är det marknadsledande företaget inom det kommunala pensionsavtalet KAP-KL. Företaget har 1,7 miljoner kunder (försäkrade). Hos dessa försäkrade finns självklart ett stort och berättigat intresse att veta hur företaget sköts. Det ligger också i KPA Pensions intresse och affärsidé att vara så öppna som möjligt mot de försäkrade och andra intressenter i gruppens företag. KPA Pension har därför valt att tillämpa koden främst för att tillgodose dessa intressen. Koden tillämpas för KPA AB och för KPA Pensionsförsäkring. För övriga företag inom gruppen tillämpas den delvis.

Avvikelser från bolagskoden och skäl för dessa

- Eftersom KPA AB endast har två ägare har kallelse till årsstämman inte offentliggjorts på hemsidan.
- Företagets revisorer granskar inte företagets halvårs- eller niomånadersrapport. Avvikelse från Kodens bestämmelser sker med hänsyn till att företaget inte är ett aktiemarknadsföretag och med syftet att begränsa kostnaderna för försäkringstagarna.

Bolagsstämma

KPA AB:s högsta beslutande organ är bolagsstämman vilken senast hölls den 9 maj 2017. På stämman läggs årsredovisning och revisionsberättelse för närmast föregående verksamhetsår fram tillsammans med lekmannarevisorernas rapport. Resultat- och balansräkningar samt disposition av företagets vinst eller förlust fastställs. Stämman fattar beslut om ansvarsfrihet åt styrelseledamöter och vd. Stämman utser styrelsens ordinarie ledamöter vilka nomineras enligt bestämmelser i aktieägaravtal som ägarna ingått. Jens Henriksson valdes till styrelseordförande och Eva-Lena Micko till vice styrelseordförande för tiden fram till och med årsstämman 2018. Bolagsstämman utser även revisionsbolag och lekmanarevisorer. Fram till årsstämman 2018 valdes Ernst & Young och KPMG till revisionsbolag.

Valberedning

Valberedningens uppgift är att bereda tillsättning av styrelse och revisor i företaget. Valberedningen ska, med beaktande av bolagsordningens bestämmelser och av stämman fastställd process för lämplighetsprövning, föreslå stämman val av styrelseledamöter och revisorer. Vidare ska valberedningen lämna stämman förslag på arvoden som ska utgå till styrelseledamöter och revisor. Valberedningens ledamöter fram till och med stämman 2018 är Elisabeth Sasse och Lena Dahl.

Styrelse

Styrelsen ansvarar för företagets övergripande organisation och förvaltningen av företagets angelägenheter inom de ramar som bolagsstämman och externa regelverk ger. Styrelsen fastställer årligen sin egen arbetsordning. På ordinarie stämma 2017 omvaldes fem styrelseledamöter och en nyvaldes, Vesna Jovic. Dessutom finns en arbetstagarrepresentant med

två suppleanter i styrelsen. Enligt Svensk kod för bolagsstyrning ska majoriteten av de stämموvalda styrelseledamöterna vara oberoende i förhållande till företaget och företagsledningen. De stämموvalda styrelseledamöterna som anses vara oberoende är Jens Henriksson, Eva-Lena Micko, Anders Knappe och Vesna Jovic. Enligt valberedningen uppfylls därför detta krav av företaget.

Styrelsens arbete 2017

För styrelsen gäller en strategisk dagordning som fastställs varje år i den för styrelsen gällande arbetsordningen. Enligt arbetsordningen som fastställdes vid konstituerande sammanträde den 9 maj 2017 ska styrelsen sammanträda minst fyra gånger per år. Vid varje sammanträde ska genomgång av föregående protokoll ske, öppna frågor från tidigare sammanträden följas upp och vd:n lämna information om vad som skett i verksamheten sedan förra sammanträdet.

Följande ärenden ska årligen behandlas: Fastställande av styrelsens arbetsordning, i förekommande fall utseende av vd och vice vd, fastställande av instruktion för vd, fastställande av anställningsvillkor för vd och vice vd, fastställande av anställningsvillkor för medlemmar i KPA Pensions företagsledning som inte är vd eller vice vd i KPA AB:s dotterföretag, i förekommande fall information om lönerevision för vd i dotterföretag och utseende av aktieägarombud.

Årligen fastställer styrelsen affärsplan och budget. Rapportering sker av prognoser samt kvartals-, halvårs-, och helårsbokslut. Styrelsen behandlar bland annat finansrapporter, riskrapporter, compliance-rapporter, regelverksgenomgång, rapport avseende granskning av ersättningspolicyn och dess tillämpning, interna revisionsrapporter och extern revisionsrapport. Styrelsen fastställer revisionsplan för kommande år samt informeras om de av vd fastställda risk- och complianceplanerna för kommande år. Avrapportering sker av utlagd verksamhet. Årligen genomförs en styrelseutvärdering samt en utvärdering av vd. Översyn och fastställande sker regelbundet av instruktioner och övriga regelverk. Sammanträdesplan samt strategisk dagordning fastställs för kommande år.

Antal sammanträden

Under året hölls fyra styrelsemöten och ett extra styrelsemöte. Dessutom har styrelsen, mellan sam-

manträdena, fått skriftlig information bestående av finansiell information, pressmeddelanden, kundutskick med mera. Därutöver hölls det två möten med styrelseordförandena inom Folksam Liv-gruppen. Möten hade till syfte att åstadkomma en bättre samverkan med dotterföretagen vad gäller processen för egen risk- och solvensbedömning (ORSA-processen) där föreslagna scenarier och efterföljande resultat diskuterats. Genomgång skedde även av de kapitalkvoter som under året rapporterats till Finansinspektionen. Ordförandena i risk- och kapitalutskott, för de företag som har detta, deltog också.

Utbildning av styrelseledamöter

En årlig introduktionsdag för nyvalda styrelseledamöter i var och ett av företagen inom Folksamgruppen ägde rum i oktober.

Styrelseseminarium

I november hölls det årliga gemensamma styrelseseminarier för ledamöterna i KPA AB, KPA Livförsäkring samt KPA Pensionsförsäkring. Ämnet för styrelseseminarier var aktuella frågor kring pensionsystemet och framtida trender. På seminariet bidrog ett antal experter inom pensionsområdet med föreläsningar och paneldiskussion. Frågor som då behandlades var bland annat jämställda pensioner, framtida kompensationsnivåer och pensionsuttag.

Utvärdering av styrelsearbetet

Enligt Svensk kod för bolagsstyrning ska styrelsen årligen utvärdera styrelsearbetet med syfte att utveckla dess arbetsformer och effektivitet. Utvärdering av styrelsearbetet, i enlighet med svensk kod för bolagsstyrning. En sådan utvärdering har under året genomförts i form av en webbenkät. Resultatet rapporterades och diskuterades på styrelsemötet i mars 2017.

Ersättningsutskott

Enligt koden ska styrelsen inrätta ett ersättningsutskott. Om styrelsen däremot finner det mer ändamålsenligt kan styrelsen fullgöra ersättningsutskottets uppgifter, förutsatt att styrelseledamot som ingår i bolagsledningen inte deltar i arbetet. Vid konstituerande styrelsesammanträde den 9 maj 2017 beslutades om att avskaffa Ersättningsutskottet samt att styrelsens ordförande ska bereda frågorna och lämna förslag på ersättningar och andra anställnings-

villkor för vd och andra ledande befattningshavare i företaget, inför beslut i styrelsen.

Revisionsutskott

Vid konstituerande styrelsemöte i maj 2008 beslutade styrelsen att avskaffa revisionsutskottet och att dess uppgifter istället skulle utföras inom ramen för ordinarie styrelsearbete. På konstituerande styrelsemöte i maj 2017 beslutade styrelsen att fortsatt låta styrelsen utföra de uppgifter som åligger ett revisionsutskott.

Uppgifter om styrelseledamöter valda vid stämman 2017

Jens Henriksson	Eva-Lena Micko
Styrelseordförande	Vice styrelseordförande
Invald 2013 Födelseår 1967 <i>Nuvarande yrke/uppdrag:</i> • Vd och koncernchef Folksam <i>Utbildning</i> • Fil. lic. nationalekonomi Stockholms Universitet 2012 • Civilekonom Lunds Universitet 1993 • Civilingenjör i elektroteknik och reglerteknik Lunds Tekniska högskola 1992 <i>Arbetslivserfarenhet:</i> • Vd och börschef NASDAQ OMX Stockholm AB • Swedbank, Global Head Bank Relations • Exekutiv direktör och styrelseledamot Internationella Valutafonden (IMF), Washington DC • Senior Policy Fellow, Bruegel, Bryssel • Statssekreterare, Planeringschef, Politiskt sakkunnig Finansdepartementet • Ledarskribent Arbetet <i>Övriga uppdrag utanför Folksam:</i> • Styrelseledamot: Alka (Danmark), Svensk Försäkring, Ellevio AB, ICMIF • Ledamot: Swedbanks valberedning, Stockholms Handelskammare förtroenderåd, SNS förtroenderåd, Saco:s chefsråd, ICMIFs Executive Committee <i>Övriga uppdrag inom Folksam:</i> • Vd Folksam Liv • Vd Folksam Sak	Invald 2015 Födelseår 1955 <i>Nuvarande yrke/uppdrag:</i> • Ordförande i Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) <i>Utbildning:</i> • Linköpings Universitet <i>Arbetslivserfarenhet:</i> • Kommunstyrelsens ordförande och kommunalråd Linköpings Kommun • Resultatenhetschef Linköpings kommun • Flyktingsamordnare Linköpings kommun • Informationssekreterare Linköpings kommun <i>Övriga uppdrag utanför Folksam:</i> • Styrelseordförande SKL • Ledamot verkställande utskottet Socialdemokraterna • Ordförande SKL Företag AB • Ledamot styrelsens arbetsutskott SKL • Vice ordförande i CEMR • Ledamot i kommunalfullmäktige, Linköping <i>Övriga uppdrag inom Folksam:</i> -

Per Ardehed	Anders Knappe
Styrelseledamot	Styrelseledamot
Invald 2016 Födelseår 1967 <i>Nuvarande yrke/uppdrag:</i> • Chef Marknad och Försäljning • Ledamot Folksam Ledningsgrupp <i>Utbildning:</i> • 3 årigt gymnasium naturvetenskaplig linje, Pildammsskolan, Malmö • Reservofficer, Artilleriets Officershögskola, Kristinehamn • Civilekonom, Lunds universitet • Chefsutvecklingsprogram, Ekonomihögskolan, Lunds universitet • Mil-programmet för erfarna chefer, Mil-institute <i>Arbetslivserfarenhet:</i> • Projektanställd internkonsult, Folksam • Marknads & kundanalytiker, Folksam • Produktansvarig, Folksam • Affärscontroller, Folksam • Marknadsområdeschef, Folksam • Chef Verksamhetsområden, Folksam • Chef Försäljning, Folksam <i>Övriga uppdrag utanför Folksam:</i> - <i>Övriga uppdrag inom Folksam:</i> -	Invald 2007 Födelseår 1955 <i>Nuvarande yrke/uppdrag:</i> • 2:e vice ordförande SKL • vice ordförande SKL Företag AB <i>Utbildning:</i> • Ekonom <i>Arbetslivserfarenhet:</i> • Försäljningschef RB Trading AB • Kommunalråd <i>Övriga uppdrag utanför Folksam:</i> • Vice ordförande Europarådets kongress för lokala och regionala myndigheter • Vice ordförande EU:s regionkommitté • Vice ordförande Europeiska kommunförbundet CEMR • Ordförande Karlstads kommunfullmäktige • Ordförande Visit Karlstad <i>Övriga uppdrag inom Folksam:</i> • Styrelseordförande KPA Pensionsförsäkring • Ordförande i Risk- och kapital-utskottet, KPA Pensionsförsäkring

Elisabeth Sasse	Vesna Jovic
Styrelseledamot	Styrelseledamot
Invald 2011 Födelseår 1966 <i>Nuvarande yrke/uppdrag:</i> • Chef Affärsområde Partner och Kollektivavtal Folksam • Ledamot Folksams Ledningsgrupp <i>Utbildning:</i> • Ekonomlinjen Göteborgs universitet <i>Arbetslivserfarenhet:</i> • Kanslichef och förhandlingschef, OFR • Förhandlare med ansvar för pension och försäkring, OFR <i>Övriga uppdrag utanför Folksam:</i> • Styrelseledamot Riksbyggen • Styrelseledamot We Effect <i>Övriga uppdrag inom Folksam:</i> • Styrelseordförande Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag • Styrelseledamot Tre Kronor Försäkring AB • Styrelseledamot Förenade Liv Grupp-försäkring AB	Invald 2017 Födelseår 1961 <i>Nuvarande yrke/uppdrag:</i> • VD Sveriges kommuner och landsting <i>Utbildning:</i> • Socionom Högskolan Örebro <i>Arbetslivserfarenhet:</i> • Kommundirektör Huddinge • Förvaltningschef socialförvaltningen Huddinge • Kommundelschef Segeltorp <i>Övriga uppdrag utanför Folksam:</i> • Styrelseledamot SOS Alarm Sverige AB • Ledamot i Regeringens råd för digitalisering av offentliga Sverige • Ledamot i nämnden Statens beredning för medicinsk och social utvärdering • Ledamot i styrelsen Forum för välfärd <i>Övriga uppdrag inom Folksam:</i> • -

Arbetstagarrepresentanter

Ann-Charlotte Tollqvist	Karin Lindblom	Susanna Järnek
Styrelseledamot sedan: 2013 Födelseår: 1960 Utsedd av: Folksams personalförening FTF Anställd i KPA Pension: 2001	Styrelsesuppleant sedan: 2017 Födelseår: 1968 Utsedd av: Folksams personalförening FTF Anställd i KPA Pension: 2008	Styrelsesuppleant sedan: 2014 Födelseår: 1968 Utsedd av: Akademikerföreningen Folksam Anställd i Folksam: 1999

Adjungerade ledamöter

Lena Dahl, Lenita Granlund och Eva Fagerberg har varit adjungerade till styrelsen.

Närvaro på styrelsemöten 2017		
Namn	Funktion i styrelsen	Styrelsemöte ¹⁾
Jens Henriksson	ordförande	4 av 5
Eva-Lena Micko	vice ordf.	5 av 5
Per Ardehed	ledamot	5 av 5
Anders Knappe	ledamot	5 av 5
Vesna Jovic ²⁾	ledamot	2 av 3
Elisabeth Sasse	ledamot	5 av 5
Håkan Sörman ³⁾	ledamot	2 av 2

1) Totalt fyra ordinarie styrelsemöten (varav konstituerande möte i maj) och ett extra styrelsemöte

2) Invald vid bolagsstämma i maj 2017

3) Avgick vid bolagsstämma i maj 2017

Ersättning till styrelsens ledamöter		
Arvoden beslutade av stämman 2017:	Årsarvode (kronor)	Sammanträdesarvode (kronor)
Styrelsens ordförande	inget	inget
Styrelsens vice ordförande	120 500	6 900
Ledamot av Folksam koncernledning	inget	inget
Övriga stämموvalda ledamöter	99 700	6 900

Centrala funktioner

Risk- och kontrollorganisationen i KPA AB följer en modell med tre ansvarslinjer.

Den *första ansvarslinjen* utgörs av den verksamhet där riskerna tas, dvs. den operativa organisationen. Den första ansvarslinjen ansvarar för att riskerna i verksamheten hanteras samt att externa och interna regelverk efterföljs. Första ansvarslinjen har också till uppgift att se till att risker förebyggs, kontroller genomförs och att brister eller avvikelser hanteras och återspeglaras.

Den *andra ansvarslinjen* utgörs av risk- och kontrollfunktionerna. Dessa funktioner stödjer vd och styrelse i deras arbete med att fullgöra sitt ansvar för risk-, compliance- och internkontrollverksamheten. Den andra ansvarslinjen är normerande, stödjande och kontrollerande i förhållande till den första ansvarslinjen. Den *tredje ansvarslinjen* utgörs av internrevisionen

vars uppgifter fastställs av styrelsen. Internrevisionen har en oberoende, objektivt granskande och rådgivande verksamhet. Utöver de tre ansvarslinjerna utser stämman revisionsbolag och lekmanrevisorer som granskar årsredovisningen inklusive bolagsstyrningsrapport samt styrelsens och vd:s förvaltning (externrevision).

Företagets centrala funktioner består av en riskfunktion, en compliancefunktion och internrevision. Dessa funktioner är fristående från den operativa verksamhet som kontrolleras.

Risikfunktionen och compliancefunktionen är underställda vd. Riskfunktionen ansvarar bland annat för att utveckla och förvalta (normera) riskhanteringssystemet samt stödja första ansvarslinjen i att genomföra riskhantering effektivt. Compliancefunktionen ansvarar bland annat för att övervaka, kontrollera, följa upp och utvärdera regelbaserad verksamhet i

första ansvarslinjen. Företaget bedriver inte någon tillståndspliktig verksamhet och därför saknas det krav på en risk manager respektive en compliance officer men företaget har ändå valt att utse dessa. Företagets risk manager är Joni Heinonen och företagets compliance officer är Gabriella Johansson.

Internrevisionen är en oberoende, objektivt granskande och rådgivande verksamhet. Internrevisionen stödjer företaget att nå sina mål genom att systematiskt och strukturerat utvärdera systemet för intern kontroll och andra delar av företagsstyrningssystemet samt lämna råd och synpunkter på desamma i syfte att bidra till ökad effektivitet i riskhantering, intern kontroll samt ledningsprocesser.

Internrevisionen är direkt underställd och rapporterar till styrelsen och är fristående från den verksamhet som granskas. Funktionens oberoende innebär att den normalt inte får delta i den operativa verksamheten eller vara involverad i det löpande arbetet med intern kontroll. Internrevisionens arbete bedrivs enligt god sed för internrevision som bland annat framgår av internationella standards, International Professional Practices Framework (IPPF). Internrevisionens uppdrag fastställs av styrelsen och regleras i Policy för Internrevision. Sari Zander är internrevisionschef.

Externa revisorer

Revisionsbolagen Ernst & Young och KPMG är valda till revisorer till 2018 års stämma. Kenneth Strömberg och Leif Sandberg är valda till lekmannarevisorer till 2018 års stämma. Vivianne Gunnarsson och Niklas Wikström har valts till suppleanter för samma tid.

Vd och företagsledning

KPA AB:s vd är direkt underställd styrelsen. Vd svarar för den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. En skriftlig instruktion som styrelsen fastställer reglerar det ansvar och de befogenheter som gäller för vd. Den 2 december 2016 tillträdde Britta Burreau som vd för företaget.

Uppgifter om KPA ABs vd

Britta Burreau

Vd för KPA AB, sedan 2 december 2016

Födelseår 1964

Nuvarande Yrke/ uppdrag:

- VD i KPA Pensionsförsäkring
- Ledamot i Folksam's koncernledning

Utbildning

- Stockholms Handelshögskola, Executive MBA-Finance
- Chalmers Tekniska Högskola
 - Master of Science Industrial Engineering and Management: specialization Industrial Organisation and Industrial Marketing

Arbetslivserfarenhet

- Vd och styrelsemedlem Nordea Liv & Pension AB
- Accenture Financial Services
- Styrelseledamot Nordea Liv Danmark, Nordea Liv Norge, Nordea Liv Finland
- Styrelsemedlem Svensk Försäkring

Övriga uppdrag utanför Folksam

- Ledamot Svensk Försäkrings valberedning
- Styrelseledamot Akademiska hus
- Ordförande i Scouterna

Övriga uppdrag inom Folksam

- Styrelseordförande i KPA Pensionsservice AB

Företagsledning KPA AB

Britta Burreau, vd KPA AB och KPA Pensionsförsäkring, född 1964

Inge Bäckström, verksamhetsområde Parter och ledningsstöd, född 1956

Johan Sjöström, affärsområde Individ och marknad samt vd i KPA Livförsäkring, född 1968

Ninni Wibeck, affärsområde Arbetsgivare och försäljning samt vd KPA Pensionsservice AB, född 1973

Daniel Larsson, verksamhetsområde Chefaktuarie och controlling, född 1982

Adjungerade:

Jeanette Almér, verksamhetsområde Affärsutveckling, född 1973

Camilla Ankelstam, biträdande avdelningschef IT Liv och Pension, född 1972

Mats Hägglund, sektionschef Liv- och Pensions-service samt vd Folksam Service AB, född 1978

Principer för ersättning till ledningen

Lönesättningen för anställda inom KPA Pension ska vara marknadsmässig. Anställningsvillkor för vd:ar inom KPA Pension fastställs av respektive styrelse. Ingen rörlig ersättning utgår till vd:ar. För medlemmar i KPA Pensions företagsledning och övriga anställda inom KPA Pension som inte kan påverka företagets risknivå utgår ett generellt belöningsprogram baserat på Folksams övergripande mål fastställda av styrelserna för Folksam Liv och Folksam Sak och som gäller för alla anställda inom Folksam inklusive dotterföretag.

Styrelsens rapport om intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen 2017

Målsättningen med KPA Pensions arbete med intern kontroll finansiell rapportering, IKFR, är att bokslut- och myndighetsrapportering ska vara tillförlitlig och i överensstämmelse med lag och gällande redovisningsregler. Internkontrollarbetet baseras på det ramverk som tagits fram av The Committee of Sponsoring Organisations of the Threadway Commission "COSO" och beskrivs nedan.

Kontrollmiljö

Kontrollmiljön utgör grunden för den interna kontrollen och är central för hur risker identifieras och hanteras baserat på den kultur och de värderingar som styrelse och ledning etablerat.

KPA Pensions kultur och värderingar har sin utgångspunkt i företagets etiska inriktning. Det tar sig uttryck i hur företaget placerar kundernas pensionsmedel samt i de etiska riktlinjer som är vägledande i det dagliga arbetet. Styrelsen har beslutat om denna inriktning. Förutom en stark förankring i företagets ledning och styrelse finns ett stort engagemang för den etiska inriktningen hos alla medarbetare.

Kontrollmiljön utgörs även av tydliga ansvar och roller. Ansvar och roller i den finansiella rapporteringen fastställs i styrande regelverk, vidare finns det styrande regelverk som fastställer roller och ansvar i arbetet med risk- och internkontroll.

Internkontrollsystem

Ett företagsövergripande internkontrollsystem är under införande. Internkontrollsystemet syftar bland annat till att utvärdera om den finansiella rapporteringen är tillförlitlig genom att identifiera risker och kontroller i väsentliga processer som påverkar bokslut- och myndighetsrapportering. Kontrollerna ska därefter regelbundet utvärderas och resultatet analyseras för att bedöma risken för fel i den finansiella rapporteringen. Därutöver ska det finnas rutiner för att löpande hantera de förbättringsmöjligheter som framkommer i arbetet.

Informationssäkerhet

KPA Pensions är sedan 2012 certifierade enligt ISO 27001:2013. Ledningssystemet för informationssäkerhet är en del av företagets riskhantering och arbete med intern styrning och kontroll. Det innebär att företaget lever upp till de högt ställda krav på informationssäkerhet som standarden ställer. Genom systematiskt säkerhetsarbete förbättras skyddet av företagets informationstillgångar löpande, vilket gynnar kunderna genom exempelvis säkrare pensionsutbetalningar.

Riskbedömning

Halvårsvis genomför alla affärsområden och enheter en självutvärdering av risker. Därutöver görs riskanalyser per process inom ramen för internkontrollsystemet. Risker för väsentliga fel i den finansiella rapporteringen ska beaktas i analyserna. Det är chefen för respektive verksamhetsområde eller processägaren för en process som är ansvarig för att genomföra självutvärderingen. Självutvärdering innebär att identifiera risker, bedöma sannolikheten för att risken ska inträffa, vilken påverkan risken kan få på verksamheten samt vilka åtgärder som behöver vidtas för att hantera risken.

Kontroller**Riskåtgärder och kontroller**

Åtgärdsplaner ska tas fram för de risker som verksamheten vill hantera genom förebyggande aktiviteter.

Åtgärderna kan till exempel innebära att införa eller förbättra kontroller som syftar till tillförlitlig finansiell rapportering. Kontroller för att hantera risker avseende den finansiella rapporteringen är till exempel analyser och prognoser, avstämningar av huvudbok mot försäkringssystem, bankkonton eller andra register och underlag. Andra kontroller som också påverkar den finansiella rapporteringen är de kontroller som utförs avseende försäkringsersättningar, och driftskostnader där det finns särskilda principer och rutiner såsom krav på dualitet, kontroll av större belopp samt slumpvisa utbetalningskontroller.

Information och kommunikation

För att säkerställa effektivt och korrekt informationsutbyte krävs att alla delar inom verksamheten kommunicerar och delar relevant information såväl inom och mellan verksamhetsområden som till och från styrelse och ledning. Informationsgivning från styrelsen och ledningen till chefer och medarbetare sker bland annat genom de styrande regelverken samt genom andra ledningsgrupper i verksamheten.

De principer som företaget ska följa har fastställts i ett styrande regelverk för extern rapportering och det finns tillgängligt för alla via företagets intranät. Det finns även en regelverksgrupp inom ekonomistavdelningen som bevakar och informerar om regelverksförändringar som påverkar den finansiella rapporteringen.

Styrelsen får regelbunden återkoppling från verksamheten om aktuella redovisningsfrågor samt intern styrning och kontroll. Styrelsen har regelbundna möten med ekonomidirektören, företagets externrevisorer samt kontrollfunktionerna risk, compliance och internrevision.

Uppföljning

Kontroller följs regelbundet upp inom ramen för Folksam:s internkontrollsystem. Uppföljning görs genom att verksamheten genomför självutvärderingar av nyckelkontroller.

Därutöver genomför de centrala funktionerna granskningar och andra aktiviteter för att utvärdera den interna styrningen och kontrollen. Årsbokslut samt processen för framtagande och rapportering av finansiell information granskas även årligen av de externa revisorerna. Resultatet av den finansiella

granskningen rapporterar de till styrelsen. Till stämman sker avrapportering genom avlämnande av revisionsberättelsen.

Ett annat stöd i arbetet med att identifiera risker och väsentliga händelser är det företagsövergripande risk- och incidenthanteringssystemet. I det systemet rapporteras oönskade händelser och verksamheten vidtar åtgärder för att förhindra att samma sak inträffar igen.

Finansiella rapporter moderföretaget och koncernen

Förvaltningsberättelse	8
Resultaträkning.....	26
Balansräkning	27
Rapport över förändring i eget kapital, koncernen	29
Rapport över förändring i eget kapital, moderföretaget	29
Kassaflödesanalys.....	30
Styrelsen och vd:s underskrifter	51

NOTER

Not 1. Redovisningsprinciper	31	Not 16. Förslag till vinstdisposition.....	40
Not 2. Nettoomsättning	34	Not 17. Obeskattade reserver	40
Not 3. Övriga externa kostnader	34	Not 18. Pensioner och liknande förpliktelser	41
Not 4. Exceptionella kostnader	34	Not 19. Avsättning uppskjuten skatt.....	41
Not 5. Resultat från andelar i koncernföretag.....	35	Not 20. Övriga skulder.....	42
Not 6. Resultat från övriga värdepapper, fordringar, övriga ränteintäkter och liknande intäkter.....	35	Not 21. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter.....	42
Not 7. Övriga räntekostnader och liknande kostnader	35	Not 22. Ställda säkerheter och Eventualförpliktelser	42
Not 8. Skatter.....	36	Not 23. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter.....	43
Not 9. Goodwill.....	37	Not 24. Medelantal anställda samt löner och ersättningar.....	45
Not 10. Programvara	37	Not 25. Tvister	50
Not 11. Inventarier.....	38	Not 26. Väsentliga händelser efter balansdagen.....	50
Not 12. Andelar i koncernföretag.....	38	Not 27. Betalda räntor och erhållen utdelning.....	50
Not 13. Övriga fordringar.....	39		
Not 14. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	39		
Not 15. Aktiekapital.....	39		

Resultaträkning

Tkr	Not	Koncernen		Modersföretaget	
		2017	2016	2017	2016
Nettoomsättning	2	277 111	469 972	74 588	400 116
		277 111	469 972	74 588	400 116
Rörelsens kostnader					
Övriga externa kostnader	3	-179 523	-402 484	-61 963	-398 119
Personalkostnader	24	-47 966	-44 008	-11 476	-669
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	9, 10, 11, 17	-5 418	-16 458	-	-12
Övriga rörelsekostnader	4	-36 800	-	-36 800	-
		-269 707	-462 950	-110 239	-398 800
Rörelseresultat		7 404	7 022	-35 651	1 316
Resultat från finansiella poster					
Resultat från andelar i koncernföretag	5	1 366	-1 680	-	-
Resultat från övriga värdepapper och fordringar	6	-	2 389	-	2 389
Övriga ränteintäkter och liknande intäkter	6	2 526	2 731	1 712	1 955
Räntekostnader och liknande kostnader	7	-5 447	-6 472	-2 297	-3 517
		-1 555	-3 032	-585	827
Resultat efter finansiella poster		5 849	3 990	-36 236	2 143
Bokslutsdispositioner	17	-	-	1 852	-4 441
Resultat före skatt		5 849	3 990	-34 384	-2 298
Skatt på årets resultat	8	-1 062	-2 305	7 596	166
Årets resultat		4 788	1 685	-26 788	-2 132

Balansräkning

Tillgångar

Tkr	Not	Koncernen		Modersföretaget	
		2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar					
Goodwill	9	-	-	-	-
Programvara	10	55 904	39 734	-	-
Materiella anläggningstillgångar					
Inventarier	11	820	820	820	820
Finansiella anläggningstillgångar					
Andelar i koncernföretag	12	720	5 378	70 820	70 820
Uppskjuten skattefordran	19	7 748	-	7 562	-
Summa anläggningstillgångar		65 192	45 932	79 202	71 640
Omsättningstillgångar					
Kortfristiga fordringar					
Kundfordringar		76 713	88 718	24 019	29 730
Fordringar hos koncernföretag *	23	45	16 501	339	30 064
Fordringar hos närstående	23	4 550	2 108	1 602	2 108
Övriga fordringar	13	58 943	32 515	10 630	10 755
Aktuell skattefordran		13 514	13 847	13 514	9 057
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	14	4 172	1 136	300	1 136
		157 937	154 825	50 404	82 851
Kassa och bank					
Kassa och bank		125 124	127 133	88 059	109 127
Redovisningsmedel		829 102	843 211	377 904	473 821
		954 226	970 344	465 963	582 948
Summa omsättningstillgångar		1 112 163	1 125 169	516 367	665 799
Summa tillgångar		1 177 355	1 171 101	595 569	737 439

* Avser fordringar från ej konsoliderade koncernföretag i KPA Liv- och Pensionsförsäkring i koncern.

Balansräkning

Eget kapital, avsättningar och skulder

Tkr	Not	Koncernen		Modersföretaget	
		2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Eget kapital					
Aktiekapital	15	50 000	50 000	50 000	50 000
Övrigt tillskjutet kapital		10 000	10 000	-	-
Reservfond		-	-	10 000	10 000
Balanserad vinst		165 820	174 135	111 799	123 931
Årets resultat	16	4 788	1 685	-26 788	-2 132
Summa eget kapital		230 608	235 820	145 011	181 799
Obeskattade reserver					
Periodiseringsfond	17	-	-	12 434	14 286
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	18	681	1 872	-	-
Uppskjuten skatteskuld	19	8 147	7 376	-	-
Summa avsättningar		8 828	9 248	-	-
Kortfristiga skulder					
Leverantörsskulder		159	5 852	20	5 718
Skulder till koncernföretag		-	-	-	25
Skulder till ej konsoliderade koncernföretag		19 215	-	1 183	-
Skulder till närstående	23	144 035	127 354	-	3 978
Övriga skulder	20	735 069	782 822	400 538	522 148
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	21	39 441	10 005	36 383	9 485
Summa kortfristiga skulder		937 919	926 033	438 124	541 354
Summa eget kapital och skulder		1 177 355	1 171 101	595 569	737 439

Upplysning om moderföretagets och koncernens ställda säkerheter och eventalförpliktelser, se not 22

Rapport över förändring i eget kapital - koncernen

Koncernen, Tkr	Aktiekapital	Övrigt tillskjutet kapital	Annat eget kapital inkl årets resultat	Summa eget kapital
Ingående balans 2016-01-01	50 000	10 000	174 135	234 135
Årets resultat			1 685	1 685
Utgående balans 2016-12-31	50 000	10 000	175 820	235 820
Ingående balans 2017-01-01	50 000	10 000	175 820	235 820
Utdelning			-10 000	-10 000
Årets resultat			4 788	4 788
Utgående balans 2017-12-31	50 000	10 000	170 608	230 608

Rapport över förändring i eget kapital - moderföretaget

Modenföretaget, Tkr	Bundet eget kapital		Fritt eget kapital	Summa eget kapital
	Aktiekapital	Reservfond	Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	
Ingående balans 2016-01-01	50 000	10 000	123 931	183 931
Årets resultat			-2 132	-2 132
Utgående balans 2016-12-31	50 000	10 000	121 799	181 799
Ingående balans 2017-01-01	50 000	10 000	121 799	181 799
Utdelning			-10 000	-10 000
Årets resultat			-26 788	-26 788
Utgående balans 2017-12-31	50 000	10 000	85 011	145 011

Kassaflödesanalys

Tkr		Koncernen		Modersföretaget	
	Not	2017	2016	2017	2016
Den löpande verksamheten					
Resultat efter finansiella poster	27	5 848	3 990	-36 236	2 143
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet					
Avskrivning materiella anläggningstillgångar	11	-	30	-	12
Av- och nedskrivning immateriella anläggningstillgångar	10	5 418	16 428	-	-
Orealiserat resultat	6	-	-2 389	-	-2 389
Avsättning pensioner	18	-1 191	-1 465	-	-
Förändring av kortfristiga placeringar		-1366	-	-	-156
Erhållen (+) / Betald (-) inkomstskatt		-6 954	-5 910	-4 423	-893
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapital		1 755	10 684	-40 659	-1 283
Kassaflöde från förändring av rörelsekapital					
- Ökning (-) / Minskning (+) av rörelsefordringar		6 792	40 451	38 191	71 673
- Ökning (+) / Minskning (-) av rörelseskulder		15 013	-79 255	-8 600	-88 821
Kassaflöde från den löpande verksamheten		23 560	-28 120	-11 068	-18 431
Investeringsverksamheten					
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar	10	-21 589	-	-	-
Förvärvade nettotillgångar		6 019	-	-	-
Avyttring av finansiella tillgångar		-	126 904	-	126 904
Återinvesterad utdelning i kortfristiga placeringar		-	-156	-	-
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-15 570	126 748	-	126 904
Finansieringsverksamheten					
Utdelning till aktieägare		-10 000	-	-10 000	-
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-10 000	-	-10 000	-
Årets kassaflöde		-2 010	98 628	-21 068	108 473
Likvida medel vid årets ingång		127 133	28 505	109 127	654
Likvida medel vid årets utgång		125 124	127 133	88 059	109 127
		-2 010	98 628	-21 068	108 473

Delkomponenter i likvida medel är kassa och banktillgodohavanden.

Noter

Not 1. Redovisningsprinciper

Samtliga belopp är angivna i tusen kronor om inget annat anges.

Allmän information

Årsredovisningen avges per den 31 december 2017 och avser räkenskapsåret 2017 för KPA AB med organisationsnummer 556527-7182 med säte i Stockholm. Företaget ägs till 60 procent av Folksam ömsesidig Livförsäkring (Folksam Liv) med organisationsnummer 502006-1585 och till 40 procent av SKL Företag AB med organisationsnummer 556117-7535.

Årsredovisningen har upprättats enligt Årsredovisningslagen (1995:1554) samt bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3). Moderföretag tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen utom i de fall som anges nedan.

Företagets funktionella valuta och rapporteringsvaluta är svenska kronor. Samtliga belopp, om inte annat anges, är avrundade till närmaste tusental.

Koncernredovisning

I koncernredovisningen ingår moderföretag KPA AB med säte i Stockholm och dotterföretag KPA Pensionservice AB. Under 2016 trädde KPA Pensionservice AB:s dotterföretag KPA Pensionstjänst i likvidation och därmed hade KPA Pensionservice AB inte bestämmande inflytande över KPA Pensionstjänst. Likvidationen avslutades per den 31 maj 2017.

Dotterföretaget KPA Livförsäkring och dess dotterföretag KPA Pensionsförsäkring är livförsäkringsaktiebolag som drivs enligt ömsesidiga principer. Om överskott uppstår tillfaller detta försäkringstagarna och kan inte disponeras av moderföretaget. Dotterföretag kan inte lämna någon aktieutdelning till moderföretaget och på grund av utdelningsförbudet konsolideras inte livförsäkringsaktiebolagen i moderföretagets koncernredovisning.

Koncernredovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden och kapitel 9 i BFNAR 2012:1. Koncerninterna transaktioner, balanser och internvinster har eliminerats och bokslutsdispositioner har fördelats på eget kapital och uppskjuten skatt. Endast

resultat som uppkommit i förvärvade företag efter förvärvstidpunkten har påverkat koncernens resultat.

I koncernresultaträkningen återförs årets bokslutsdispositioner varvid uppskjuten skatt beaktas. Vid upprättande av koncernbalansräkningen uppdelas obeskattade reserver i uppskjuten skattefordran/skuld och kapitalandel i obeskattade reserver. I koncernredovisningen elimineras koncernintern försäljning.

Intäkter

Koncernens intäkter är dels vidarefakturerade kostnader till koncernföretag ifrån moderföretag, dels avtalsenliga intäkter från administrationsuppdrag och övriga konsulttjänster. Intäkterna redovisas när det bedöms sannolikt att ekonomiska fördelar kommer att tillfalla KPA AB och dessa kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Moderföretaget har varit inköpsföretag fram till början på 2017 och vidarefakturerings skedde månadsvis i takt med att underliggande kostnader redovisas i enlighet med avtal och allokeringsmodeller. Sedan KPA Pensionsförsäkring har tagit över rollen som inköpsföretag har vidarefakturerings gradvis flyttats över.

Intäkter från administrationsavtalen redovisas i takt med utförandet av dessa tjänster. Intäkter värderas till verkliga värdet av det som erhållits eller kommer att erhållas, med avdrag för rabatter. Utdelningar från dotterföretag redovisas som intäkt oavsett om de hänför sig till ackumulerade vinster i dotterföretaget före eller efter förvärvstidpunkten.

Skatter

Skatt på årets resultat i resultaträkningen utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Aktuell skatt är den skatt som betalas eller erhålls för innevarande räkenskapsår som avser årets skattepliktiga resultat. Hit hör även justering av tidigare räkenskapsårs skatt som ännu inte har redovisats. Uppskjuten skatt beräknas på skattepliktigt resultat avseende framtida räkenskapsår till följd av tidigare transaktioner eller händelser.

Uppskjuten skattefordran redovisas för avdragsgilla temporära skillnader som uppstår mellan redovisade

och skattemässiga värden på samtliga tillgångar och skulder. Värderingen baseras på hur det redovisade värdet för motsvarande tillgång eller skuld förväntas återvinnas respektive regleras. Beloppen baseras på de skattesatser och skatteregler som är beslutade per balansdagen och har inte nuvärdesberäknats.

I moderföretaget redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld som en egen balanspost. I koncernredovisningen delas obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

Goodwill

Goodwill representerar skillnaden mellan anskaffningsvärdet för rörelseförvärvet och det verkliga värdet av förvärvade tillgångar, övertagna skulder samt eventalförpliktelser. Goodwill värderas till anskaffningsvärde minus eventuella ackumulerade nedskrivningar i koncernredovisningen. Test av nedskrivningsbehovet görs enligt kapitel 27 Nedskrivningar i K3.

Immateriella anläggningstillgångar exklusive goodwill

De immateriella tillgångarna utgörs av förvärvade programvaror och redovisas från och med den tidpunkt då KPA AB bedömer sig ha kontrollen över dem och i den utsträckning som de bedöms medföra framtida ekonomiska fördelar. Dessa tillgångar skrivs av över deras förväntade nyttjandeperiod och deras

värde prövas årligen genom att jämföra bokfört värde med uppskattat nyttjandevärde. Om det uppskattade nyttjandevärdet i form av framtida förväntade kassaflöden väsentligt understiger bokfört värde redovisas en nedskrivning. Avskrivningstiden för immateriella tillgångar är 10 år. Företagsledningen bedömer att den längre avskrivningstiden bättre speglar programvarans effekter på inkomster och kostnadsbesparingar än 5 år, och att detta kan fastställas med en rimlig grad av säkerhet.

Leasingavtal

Samtliga koncernens leasingavtal har bedömts vara operationella leasingavtal, vilket innebär att kostnaderna för dessa redovisas linjärt under hyresperioden.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärdet minskat med ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Avskrivningar enligt plan sker linjärt över tillgångens beräknade ekonomisk nyttjandeperiod och baseras på ursprungliga anskaffningsvärden eftersom det återspeglar den förväntade förbrukningen av tillgångens framtida ekonomiska fördelar. Avskrivningar redovisas som kostnad i resultaträkningen. I anskaffningsvärdet ingår förutom inköpspriset även utgifter som är direkt hänförliga till förvärvet.

Följande avskrivningstider tillämpas på anläggningstillgångar:

Materiella anläggningstillgångar	Nyttjandeperiod
Kontorsutrustning	5 år
Datautrustning	5 år
Övrigt	20 år
Konst	Ingen avskrivning

Redovisning av andelar i dotterföretag

För redovisning av innehav tillämpas anskaffningsvärdemetoden vilket innebär att andelar i ett företag redovisas till anskaffningsvärdet med tillägg för eventuella anskaffningskostnader samt med avdrag

för erforderliga nedskrivningar. Vid varje balansdag bedöms om det finns någon indikation på att andelar i koncernföretags värde är lägre än dess redovisade värde.

Kundfordringar

Kundfordringar är finansiella tillgångar som har fastställda eller fastställbara betalningar, men som inte är derivat.

Dessa tillgångar värderas till upplupet anskaffningsvärde. Upplupet anskaffningsvärde bestäms utifrån den effektivränta som beräknades vid anskaffningstidpunkten. Kundfordringar redovisas till det belopp som beräknas inflyta, dvs. efter avdrag för osäkra fordringar.

Likvida medel

Likvida medel består av kassamedel samt omedelbart tillgängliga tillgodohavanden hos banker och motsvarande institut samt kortfristiga likvida placeringar med en löptid från anskaffningstidpunkten understigande tre månader vilka är utsatta för endast obetydlig risk för värdefluktuationer.

Redovisningsmedel avser likvida medel som tillhör företagets kunder.

Övriga finansiella skulder

Lån samt övriga finansiella skulder, t.ex. leverantörs-skulder, ingår i denna kategori. Skulderna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Fordringar och skulder i utländsk valuta

Monetära poster i utländsk valuta räknas om till balansdagens kurs. Icke-monetära poster räknas inte om utan redovisas till kursen vid anskaffningstillfället. Valutakursdifferenser som uppkommer vid reglering eller omräkning av monetära poster redovisas i resultaträkningen det räkenskapsår de uppkommer.

Koncernbidrag

Erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas i resultaträkningen som Bokslutsdisposition. Skattekonsekvenser som kan uppstå i samband med koncernbidrag redovisas med utgångspunkt från den underliggande transaktionen, det innebär att skatt hänförlig till erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas i resultaträkningen.

Viktiga uppskattningar och bedömningar

KPA AB gör ett antal uppskattningar och bedömningar i redovisningen. De mest väsentliga rör nytt-

jandevärdet i immateriella anläggningstillgångar och utestående fordringar, samt värdet på det pensionsåtagande som koncernen redovisar i sin balansräkning. Återvinningsbarheten i immateriella anläggningstillgångar prövas mot förväntat nyttjandevärde och beräknade framtida ekonomiska fördelar. Eventuellt reserveringsbehov i fordringarna fastställs genom en kombination av individuella bedömningar för enskilda större fordringar och generella bedömningar baserat på historiska erfarenheter om betalningsmönster.

Not 2. Nettoomsättning

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Externa kunder	223 445	214 856	3 395	3 001
Koncernbolag ¹⁾	53 666	255 116	71 193	397 115
Summa nettoomsättning	277 111	469 972	74 588	400 116

All omsättning hänför sig till Sverige

¹⁾ I koncern så avses ej konsoliderade koncernföretag

Not 3. Övriga externa kostnader

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Ernst & Young AB				
Lagstadgade revisionsuppdrag	397	227	189	128
KPMG AB				
Lagstadgade revisionsuppdrag	162	201	110	160
Deloitte AB				
Lagstadgade revisionsuppdrag	-	170	-	93
Summa arvode till revisorer	559	598	299	381

Med revisionsuppdrag avses revisorns ersättning för den lagstadgade revisionen. Arbetet innefattar granskningen av årsredovisningen och bokföringen, styrelsens förvaltning samt arvode för revisionsrådgivning som lämnats i samband med revisionsuppdraget.

Not 4. Exceptionella kostnader

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Engångskostnad avseende hyresunderskott och återställandekostnader för fastigheten Skvalberget 33	36 800	-	36 800	-
Summa exceptionella kostnader	36 800	-	36 800	-

Not 5. Resultat från andelar i koncernföretag

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Likvidationsresultat	1 366	-1 680	-	-
Summa resultat från andelar i koncernföretag	1 366	-1 680	-	-

Not 6. Resultat från övriga värdepapper, fordringar, övriga ränteintäkter och liknande intäkter

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Resultat från övriga värdepapper och fordringar	-	2 389	-	2 389
Summa resultat från övriga värdepapper och fordringar	-	2 389	-	2 389
Ränteintäkter från koncernföretag	13	-	13	-
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	2 513	2 731	1 699	1 955
Summa ränteintäkter och liknande resultatposter	2 526	2 731	1 712	1 955
Summa	2 526	5 120	1 712	4 344

Not 7. Övriga räntekostnader och liknande kostnader

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Räntekostnader från koncernföretag	-	-	-20	-384
Övriga räntekostnader och liknande resultatposter	-5 447	-6 472	-2 277	-3 133
Summa räntekostnader och liknande resultatposter	-5 447	-6 472	-2 297	-3 517

Not 8. Skatter

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Skatt på årets resultat				
Aktuell skattekostnad	-8 298	-5 683	34	-4 576
varav inkomstskatt	-8 298	-5 683	34	-4 576
Uppskjutna skattekostnader/skatteintäkter	7 236	3 378	7 562	4 742
Summa	-1 062	-2 305	7 596	166
Aktuell skattekostnad avseende inkomstskatt				
Periodens skattekostnad	-8 332	-7 395	-	-4 457
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	34	1 712	34	-119
Summa	-8 298	-5 683	34	-4 576
Specifikation av uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt				
Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader andra finansiella placeringstillgångar	-	4 742	-	4 742
Uppskjuten skatt avseende utnyttjade underskottsavdrag	7 562	-	7 562	-
Uppskjuten skatt övriga temporära skillnader	-325	-401	-	-
Uppskjuten skatt avseende obeskattade reserver	-	-963	-	-
Summa	7 236	3 378	7 562	4 742
Skatt avseende inkomstskatt				
Aktuell skatt avseende inkomstskatt	-8 298	-5 683	34	-4 576
Uppskjuten skatt	7 236	3 378	7 562	4 742
Summa	-1 062	-2 305	7 596	166
Avstämning av effektiv skattesats avseende inkomstskatt				
Resultat före skatt	5 848	3 990	-34 384	-2 298
Summa resultat i inkomstbeskattad verksamhet	5 848	3 990	-34 384	-2 298
Skatt enligt gällande skattesats för moderföretaget, 22%	-1 287	-878	7 564	506
Skatteeffekt andra icke avdragsgilla kostnader/ej skattepliktiga intäkter	191	-1 427	-3	-340
Skatteeffekt avvikande skatt på resultatandelar i intresseföretag	-	-	-	-
Skatteeffekt av förändring av underskottsavdrag	-	-	-	-
Skatteeffekt hänförlig till tidigare år samt ändrade skattesatser	34	-	34	-
Skatteeffekt hänförlig till avräkning av utländsk skatt	-	-	-	-
Summa	-1 062	-2 305	7 596	166

Not 9. Goodwill

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Akkumulerade anskaffningsvärden				
Vid årets början	18 350	18 350	-	-
Utrangering	-18 350	-	-	-
Vid årets slut	-	18 350	-	-
Akkumulerade avskrivningar enligt plan				
Vid årets början	-18 350	-7 340	-	-
Årets avskrivning	-	-2 752	-	-
Årets nedskrivning	-	-8 258	-	-
Utrangering	18 350	-	-	-
Vid årets slut	-	-18 350	-	-
Bokfört värde	-	-	-	-

Koncernen redovisade en goodwill avseende förvärvet av KPA Pensionstjänst AB till den del köpeskillingen och tillhörande förvärvskostnader översteg verkligt värde på förvärvade nettotillgångar i enlighet med förvärvsmetoden. Posten avsåg framtida intjäning från detta företag, personalens erfarenhet och kompetens samt skuldfördelar som förväntades uppstå när dess verksamhet infogades i KPA-koncernen.

Not 10. Programvara

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Akkumulerade anskaffningsvärden				
Vid årets början	117 056	117 056	-	-
Nyanskaffningar	21 589	-	-	-
Vid årets slut	138 645	117 056	-	-
Akkumulerade avskrivningar enligt plan				
Vid årets början	-77 322	-71 904	-	-
Årets avskrivning	-5 418	-5 418	-	-
Vid årets slut	-82 740	-77 322	-	-
Bokfört värde	55 905	39 734	-	-

Not 11. Inventarier

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Akkumulerade anskaffningsvärden				
Vid årets början	21 995	22 118	21 995	21 995
Utrangering	-	-123	-	-
Vid årets slut	21 995	21 995	21 995	21 995
Akkumulerade avskrivningar enligt plan				
Vid årets början	-21 175	-21 263	-21 175	-21 163
Årets avskrivning	-	-30	-	-12
Utrangering	-	118	-	-
Vid årets slut	-21 175	-21 175	-21 175	-21 175
Bokfört värde	820	820	820	820

Not 12. Andelar i koncernföretag

Moderföretag	Antal andelar	Kapitalandel i procent	Bokfört värde, Tkr	
			2017	2016
KPA Livförsäkring AB (publ), 502010-3502, Stockholm	72	100	720	720
KPA Pensionsservice AB, 556569-1077, Stockholm	1 000	100	70 100	70 100
Bokfört värde			70 820	70 820
Verkligt värde			70 820	70 820

Kapitalandel motsvaras av röstandel i samtliga innehav.

Koncernen (Ej konsoliderade dotterföretag)	Antal andelar	Kapitalandel i procent	Bokfört värde, Tkr	
			2017	2016
KPA Livförsäkring AB (publ), 502010-3502, Stockholm	72	100	720	720
KPA Pensionstjänst AB i likvidation, 556254-6969, Stockholm	-	-	-	4 658

KPA Livförsäkring och KPA Pensionsförsäkring konsolideras ej i enlighet med ÅRL 7 kap 5 §. Överskottet i de ej konsoliderade dotterföretagen tillfaller försäkringstagarna i form av återbäring och kan inte disponeras av moderföretaget.

KPA Pensionstjänst AB i likvidation konsolideras inte sedan 2016-09-30 då företaget trädde i likvidation. Bokfört värde på koncernföretag som ej konsolideras uppgår till 720 (720) tusen.

Not 12. Andelar i koncernföretag, forts.

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Akkumulerade anskaffningsvärden				
Vid årets början	5 378	720	70 820	70 820
Likvidation av dotterföretag	-4 658	-	-	-
Omklassificering av dotterföretag under likvidation	-	4 658	-	-
Utgående balans 31 december	720	5 378	70 820	70 820
Akkumulerade nedskrivningar				
Vid årets början	-	-	-	-
Utgående balans 31 december	-	-	-	-
Redovisat värde 31 december	720	5 378	70 820	70 820

KPA Pensionstjänst AB i likvidation konsolideras inte sedan 2016-09-30 då företaget trädde i likvidation.

Not 13. Övriga fordringar

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Fakturerade pensionsutbetalningar	19 843	18 272	-	-
Övriga fordringar	39 100	14 243	10 630	10 755
Summa övriga fordringar	58 943	32 515	10 630	10 755

Not 14. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Upplupna intäkter	4 172	1 136	300	1 136
Summa förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	4 172	1 136	300	1 136

Not 15. Aktiekapital

Aktiekapital 500 000 aktier á nominellt belopp 100 kr.

Not 16. Förslag till vinstdisposition

Till årsstämmans förfogande står:	
- Balanserade vinstmedel	111 799 142,72
- Jämte årets nettoresultat	-26 787 783,98
	85 011 358,74
Styrelsen föreslår stämman att dessa medel disponeras enligt följande:	
- i ny räkning balanseras	85 011 358,74
	85 011 358,74

Not 17. Obeskattade reserver

Moderföretaget, Tkr	Periodiseringsfond	Ackumulerade överavskrivningar
Ingående balans 2016	9 833	12
Avsättning	6 753	-
Upplösning	-2 300	-12
Utgående balans 2016	14 286	-
Ingående balans 2017	14 286	-
Avsättning	-	-
Upplösning	-1 852	-
Utgående balans 2017	12 434	-
Periodiseringsfond, Tkr	2017	2016
Avsättning 2011	-	1 800
Avsättning 2012	2 423	2 423
Avsättning 2013	909	909
Avsättning 2014	1 228	1 228
Avsättning 2015	1 173	1 173
Avsättning 2016	6 701	6 753
Summa periodiseringsfond	12 434	14 286

Not 18. Pensioner och liknande förpliktelser

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Vid årets början	1 872	3 337	-	-
Kostnader för tjänstgöring innehavande period	45	86	-	-
Räntekostnader	51	93	-	-
Aktuariella vinster (-) och förluster (+)	-1 287	-1 644	-	-
Övrigt	0	0	-	-
Vid årets slut	681	1 872	-	-
Antaganden				
Diskonteringsränta	2,53%	2,77%	-	-
Framtida löneökning	3,50%	3,25%	-	-
Framtida ökning av inkomstbasbelopp	3,50%	3,25%	-	-
Framtida ökning av pensioner	2,00%	1,75%	-	-
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%	-	-

Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser avser inte tryggnadsförpliktelser enligt kollektivavtal. Anställda födda 1955 eller tidigare och som var anställda den 1 juni 2006 har rätt att gå i pension vid 62 års ålder, för övriga anställda gäller 65 år. Den som har möjlighet att gå vid 62 års ålder kan maximalt få en ersättningsnivå motsvarande cirka 65 procent av pensionsmedförande lön fram till 65 års ålder. När den anställde väljer att gå in pension vid 62 års ålder gör Folksam en kompletterande premieinbetalning för att täcka pensionsförmånen fram till 65 års ålder. Beräkning av avsättning för pensioner och liknande förpliktelser har gjorts med antagande om att cirka 50 procent utnyttjar möjligheten till förtida pensionsavgång.

Not 19. Avsättning uppskjuten skatt

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Uppskjutna skattefordringar (-) och skatteskulder (+)				
Obeskattade reserver	8 147	7 376	-	-
Avsättning för pensioner utanför tryggandelag	-186	-	-	-
Underskottsavdrag	-7 562	-	-7 562	-
Övriga uppskjutna skattefordringar och skatteskulder, netto	399	7 376	-7 562	-

Samtliga förändringar mellan åren i posten uppskjuten skatt har redovisats som uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt i resultaträkningen.

Not 20. Övriga skulder

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Preliminärskatter, pensionstagare	565 625	493 562	337 521	408 627
Innestående pensionsmedel till huvudmän	62 862	107 678	62 862	107 678
Övriga skulder	106 581	181 582	155	5 842
Summa övriga skulder	735 068	782 822	400 538	522 148

Not 21. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Upplupna semesterlöner	1 637	4 105	-	4 105
Upplupna sociala avgifter	542	3 527	28	3 527
Övrigt	37 262	2 373	36 355	1 853
Summa upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	39 441	10 005	36 383	9 485

Not 22. Ställda säkerheter och Eventualförpliktelser

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Ställda säkerheter	Inga	Inga	Inga	Inga
Eventualförpliktelser				
Solidariskt betalningsansvar för hyresåtaganden	Inga	149 035	Inga	149 035
Varav till förmån för koncern-/intresseföretag	-	-	-	-

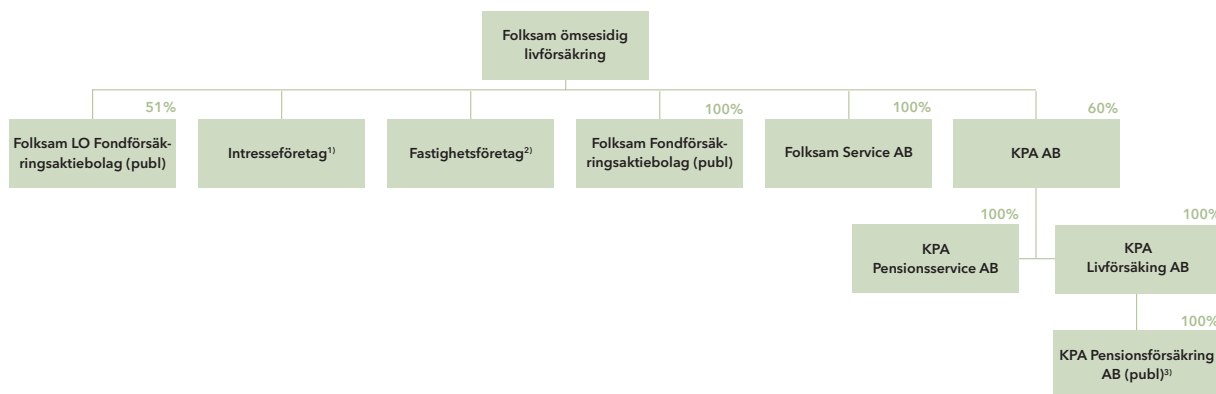
Not 23. Upplysningar om närstående

Noten beskriver väsentliga relationer mellan KPA AB och övriga företag inom KPA Pension samt relationen till närstående företag inom Folksam.

Bolagsstruktur

Folksam består av två koncerner. Folksam Liv-koncernen och Folksam Sak-koncernen. Bilden nedan visar legal struktur för Folksam Liv-koncernen. Detaljerad

redovisning av samtliga Sak-koncernföretag finns i Folksam ömsesidig sakförsäkrings årsredovisning. Legal struktur för Folksam Sak-koncernen finns i not 52 i årsredovisning för Folksam ömsesidig sakförsäkring. Detaljerad redovisning av samtliga Sak-koncernföretag finns i not 17 i årsredovisning för Folksam ömsesidig sakförsäkring.

¹) Detaljerad redovisning av intresseföretag finns i not 19-20 i årsredovisning för Folksam Liv.

²) Detaljerad redovisning av dotterföretag finns i not 18 i årsredovisning för Folksam Liv.

³) Detaljerad redovisning av dotter- och intresseföretag finns i not 17-18 i årsredovisning för KPA Pensionsförsäkring.

Upplysningar om hur närstående transaktioner ingås och följs upp

Varje år beslutar styrelsen om en verksamhetsplan som bland annat beskriver ekonomiska mål och nyttjandet av gemensamma resurser. Vid ska regelbundet under året informera styrelsen om prognos och utfall av verksamhetsplanen. Principiella avvikelser från beslutad verksamhetsplan ska godkännas av styrelsen. I samband med årsbokslutet ska den slutliga fördelningen av kostnader mellan företagen beslutas av styrelsen.

Kostnadsfördelning

Varje företag, verksamhetsområde och produkt ska bära sina direkta och/eller indirekt hänförliga kostnader. Driftskostnader fördelas så långt möjligt efter faktiskt nyttjande på företag och produkt. Exempel på sådana kostnader är datorutrustning, lokaler och telefoni. För övriga kostnader görs en bedömning av faktiskt nyttjande, utifrån bland annat tidsredovisning, antal transaktioner eller antal försäkringar kopplade till kostnaden. Exempel på sådana kostnader är utnyttjande av vissa stödenheter och marknadsföring.

KPA Pensionsförsäkring har rollen som inköpsföretag för övriga företag i KPA Pension. Företaget tillhandahåller också koncernledande funktioner, verksamhetsfunktioner samt stabsfunktioner. Företaget fakturerar månadsvis ut samtliga kostnader, exklusive företagets egna kostnader, till övriga företag inom KPA Pension. Kostnaderna faktureras i proportion till nyttjandegrad (dvs. respektive företag bär sina särkostnader samt en framräknad del av gemensamma kostnader). I första hand fördelas kostnaderna direkt till det företag där resurserna förbrukas men när kostnader inte kan hänföras till ett enskilt företag används fördelningsnyckel.

Överenskommelser

Den kostnadsfördelning som överenskommit på övergripande nivå operationaliseras genom att interna överenskommelser upprättas mellan kostnadsställen/företag interndeberas. Överenskommelserna dokumenteras och innehåller uppgifter om hur uppföljning och kontroll ska utföras.

Not 23. Upplysningar om närstående, forts.

Följande transaktioner har skett mellan moderföretaget KPA AB och närstående parter inom:	2017				2016			
	Erlagd ersättning	Erhållen ersättning	Fordran	Skuld	Erlagd ersättning	Erhållen ersättning	Fordran	Skuld
KPA-koncernen, Tkr								
Dotterföretag:			339	110			18 570	-
Administrativt stöd	-	29 171			-	173 872		
Koncernföretag:			-	1 073			11 494	-
Administrativt stöd	1	42 022			-	220 740		
Totalt	1	71 193	339	1 183	-	394 612	30 064	-
Folksam Liv-koncernen, Tkr								
Moderföretag:			-	-			252	-
Administrativt stöd	923	362			4 335	2 316		
Försäkringsrörelsen	5 746	66			27 582	849		
IT	11 270	-			52 931	4		
Dotterföretag:			-	-			376	25
Administrativt stöd	13	85			113	589		
Totalt	17 952	513	-	-	84 962	3 758	628	25
Folksam Sak-koncernen, Tkr								
Moderföretag:			104	-				3 978
Administrativt stöd	3 918	7			46 467	1 692		
Försäkringsrörelsen	229	-			4 894	-		
IT	6 915	38			54 837	4		
Totalt	11 062	45	104	-	106 197	1 695	-	3 978
Övriga närstående parter, Tkr								
Konsumentkooperationens pensionsstiftelse:			1 498	-			1 480	-
Administrativt stöd	-	-			-	-		
Totalt	-	-	1 498	-	-	-	1 480	-
Totalt	29 015	71 751	1 941	1 183	191 159	400 065	32 172	4 003

KPA har under 2017 bytt inköpsbolag från KPA AB till KPA Pensionsförsäkring. Kostnadsfördelning inom Folksam-koncernen och KPA-koncernen bruttoredovisas i noten för både 2017 och 2016.

Not 24. Medelantal anställda samt löner och ersättningar

Medelantal anställda ¹⁾	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Tjänstemän ²⁾	41	111	16	111
varav män	42%	37%	41%	37%

1) Företagen inom Folksam tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera företag inom Folksam. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett företag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksam i förhållande till utfört arbete. Utifrån tillikaanställningsmodellen är medelantalet anställda i KPA AB 32 (0) personer.

2) Anledningen till att medeltalet anställda minskat drastiskt 2017 beror på att KPA AB inte längre är inköpsbolag och att personalen flyttats organisatoriskt till kostnadsställen i KPA Pensionsförsäkring och KPA Pensionservice.

Löner, ersättningar och övriga förmåner, Tkr ¹⁾	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Styrelse	1 067	964	565	520
Vd	2 259	2 359	897	1 605
Andra ledande befattningshavare	590	984	-	-
Summa ledande befattningshavare	3 916	4 307	1 462	2 125
Tjänstemän	25 071	62 912	9 518	64 543
Totalt	28 987	67 219	10 980	66 668
Sociala kostnader	11 590	37 855	3 542	35 059
varav pensionskostnader styrelse, inklusive löneskatt	-	-	-	-
varav pensionskostnader vd, inklusive löneskatt	1 029	968	332	668
varav pensionskostnader andra ledande befattningshavare, inklusive löneskatt	344	497	-	-
varav pensionskostnader tjänstemän, inklusive löneskatt	1 817	15 103	-	12 749

1) Vd är även verksam i andra KPA-bolag. Lönekostnaderna fördelas därför mellan dessa företag. Ledande befattningshavare består av företagsledningen, som är tillika engagerad av samtliga företag i KPA Pension. Därför fördelas lönerna mellan företagen.

Fördelning kvinnor och män, vd och övriga ledande befattningshavare, antal	Koncernen				Moderföretaget			
	2017		2016		2017		2016	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Styrelse	9	8	10	9	3	4	4	5
Vd	2	-	1	1	1	-	1	-
Andra ledande befattningshavare	1	2	1	3	-	-	-	-
Summa kvinnor och män, vd och övriga ledande befattningshavare	12	10	12	13	4	4	5	5

Not 24. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

Ersättningspolicy

Ersättningspolicy i KPA AB utgår från Folksam Livs ersättningspolicy samt de grundläggande värderingarna inom Folksam och har som mål att långsiktigt attrahera, motivera och behålla kvalificerade medarbetare med rätt kompetens vilka bidrar till att KPA AB når sina mål och strategier på kort och lång sikt. Ersättningen ska vara individuell och differentierad, den ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar på KPA AB. Ersättningarna ska utformas och bestämmas utan hänsyn till kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

KPA AB har en inga rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande. För vd och vice vd utgår ingen rörlig ersättning. För övriga anställda inom KPA AB som kan påverka bolagets risknivå utgår ingen rörlig ersättning dock med undantag för ett generellt belöningsprogram baserat på Folksams övergripande mål fastställda av styrelserna för Folksam Liv och Folksam Sak och som gäller för alla anställda inom Folksam inklusive dotterföretag.

Beslutsgång för ersättningspolicy

KPA AB:s ersättningspolicy är fastställd av KPA AB:s styrelse. Moderföretagets styrelse har att säkerställa att dotterföretagen fastställer sina egna ersättningspolicyer i linje med moderföretagets.

KPA ABs ersättningsutskott

Inom KPA AB har styrelseordföranden ersättningsutskottets roll.

Anställda som kan påverka Folksams risknivå

KPA AB har identifierat de anställda som väsentligen kan påverka risknivån i bolaget. Denna grupp av anställda utvärderas löpande och kan ändras beroende på den påverkan de har från tid till annan. Anställda som kan påverka risknivån i KPA AB är vd, vice vd samt tillikaanställda med ansvar för kontrollfunktioner samt i ledande strategiska befattningar, tillikaanställda i kontrollfunktioner samt tillikaanställda styrelseledamöter i moder- och dotterföretag som står under Finansinspektionens tillsyn.

Folksams belöningsprogram

Folksam har ett belöningsprogram som omfattar samtliga medarbetare inom Folksam inklusive dotterföretag utom vd, koncernledning, vd/vice vd i dotterföretag och chef för internrevision. Syftet med belöningsprogrammet för 2017 var att skapa fokus på Folksams strategi och övergripande mål; att Folksam ska ha försäkrings- och pensionssparandebanshens mest nöjda kunder. Detta innebar ett fokus på Folksams affärs mål – Nöjda kunder samt Helkunder – vilka utgjorde de belöningsgrundande målen i belöningsprogrammet.

Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kronor till maximalt 20 000 kronor per medarbetare beroende på grad av måluppfyllelse. Utfallet i belöningsprogrammet växlas obligatoriskt till en avsättning i en individuell tjänstepensionsförsäkring.

Not 24. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

Ersättning styrelse

Moderföretaget, Tkr	Arvode		Övriga förmåner		Sociala kostnader ¹⁾		Totalt	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Styrelsens ordförande								
Jens Henriksson	-	-	-	-	-	-	-	-
Styrelsens vice ordförande								
Eva-Lena Micko	160	142	-	-	50	45	210	187
Övriga styrelseledamöter								
Per Ardehed	-	-	-	-	-	-	-	-
Anders Knappe	133	122	-	-	42	38	175	160
Vesna Jovic (fr o m maj 2017)	71	-	-	-	22	-	93	-
Elisabeth Sasse	-	-	-	-	-	-	-	-
Håkan Sörman (t o m maj 2017)	62	129	-	-	19	41	81	170
Christer Romilson (adj)	-	7	-	-	-	2	-	9
Lena Dahl (adj)	34	26	-	-	11	8	45	34
Eva Fagerberg (adj)	27	20	-	-	9	6	36	26
Lenita Grandlund (adj)	21	26	-	-	6	8	27	34
Personalrepresentanter, 3 (3) personer	57	48	-	-	18	15	75	63
Summa styrelsearvode	565	520	-	-	177	163	742	683

1) Varav inga pensionskostnader

Moderföretaget, Tkr	Arvode		Övriga förmåner		Sociala kostnader ¹⁾		Totalt	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Styrelsens ordförande								
Vice styrelseordförande, fast årsarvode							119	118
Övriga ex vd, fast årsarvode							98	97
Sammanträdesarvode per tillfälle							6,9	6,7
Personalrepresentanter, Tkr								
Ordinarie ledamot, fast arvode							-	-
Sammanträdesarvode per tillfälle							3	3

Not 24. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

Löner, ersättningar, arvoden och förmåner

Moderföretaget, Tkr	2017	2016
Koncernchef och vd		
Britta Burreau		
Grundlön	881	70
Övriga förmåner och ersättningar ¹⁾	16	1
Pensionskostnad ²⁾	332	26
Summa kostnader	1 229	97
Koncernchef och vd		
Mia Palmgren Liblik, tf (fr om okt 2015 t o m dec 2016)		
Grundlön	-	1 521
Övriga förmåner och ersättningar ¹⁾	-	13
Pensionskostnad ²⁾	-	642
Summa kostnader	-	2 176
Övriga tjänstemän		
Övriga anställda 16 (110) personer, varav 16 (110) personer med rörlig ersättning		
Grundlön	9 518	64 543
Pensionskostnad ⁴⁾	-	12 749
Summa kostnader	9 518	77 292

1) Övriga förmåner och ersättningar avser huvudsakligen tjänstebil.

2) Pensionskostnader avser kostnader hänförligt till respektive år.

Ersättningar till ledande befattningshavare

Principer

Till styrelsens ledamöter inklusive arbetstagarrepresentanter utgår arvode enligt bolagsstämans beslut. Styrelsearvode betalas även ut till arbetstagarrepresentanter som sitter i bolagsstyrelser.

Ersättningen till vd utgörs av grundlön, övriga förmåner och pension. Det finns inga rörliga ersättningar eller övriga ersättningar till vd.

Berednings- och beslutsprocessen

Styrelsen beslutar om vd anställningsvillkor. KPA AB:s ordförande bereder frågan om vds anställningsvillkor för beslut av styrelsen.

Pension

Pensionsåldern för vd är 65 år. Utöver förmåner enligt lagen om allmän försäkring ska bolaget bekosta pensionsförmåner för vd motsvarande 30 procent av den årliga bruttolönen.

Avgångsvederlag

Avgångsvederlag utgår för vd med 12 månadslöner och uppsägningstiden är 6 månader från företagets sida.

Not 24. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

Pensionsupplysningar

KPA Pensions åtagande till anställda för kollektiv-avtalade tjänstepensioner tryggas i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Pensionsplanen, KTP-planen, är till största delen en förmånsbestämd plan. Dock finns en mindre del i KTP-planen som är avgiftsbestämd.

Insättningarna till stiftelsen för de förmånsbestämda delarna och premierna för de premiebestämda delarna redovisas löpande som kostnader i arbetsgivaren KPA AB:s resultaträkning. Pensionsåtagandena

redovisas inte i moderföretagets balansräkning.

Tidigare intjänade enligt KPA-planen tryggas med försäkring. KPA Pension tryggar även pensionsrätt i KPA AB:s Pensionsstiftelse för före detta anställda (i 6 stycken) enligt pensionsavtalet PA-KL och några äldre kommunala pensionsbestämmelser.

Räntan för 2017 är fastställd till 0,7 (0,8) procent för nominella åtaganden, medan räntan för indexerade åtaganden är -0,4 (-0,4) procent.

Specifikation av redovisade pensionskostnader i KPA Pension, pensionering genom försäkring		
Tkr	2017	2016
Försäkringspremier	1 340	219
Särskild löneskatt på pensionskostnader	330	53
Årets pensionskostnad	1 670	272

Pensionsåtagande tryggade i KPA AB:s Pensionsstiftelse		
Tkr	2017	2016
Verkligt värde på tillgångar i stiftelsen	31 870	32 589
Finansiella skulder	-1 640	-1 688
Pensionsåtagande tryggande i stiftelsen	-24 518	-25 618
Övervärde	5 712	5 283

Not 25. Tvister

Det förekommer inte några tvister som i väsentligt avseende kan påverka företagets finansiella ställning.

Not 26. Väsentliga händelser efter balansdagen

I februari 2018 har KPA Pension genom KPA Pensionsförsäkring förvärvat obligationer som Världsbanken (IBRD) gett ut till ett värde motsvarande 1,1 miljarder kronor. Detta utgör en del av en total investering på 350 miljoner amerikanska dollar som Folksam gjort. Genom förvärvet vill KPA Pension lyfta fram FN:s sjutton globala utvecklingsmål och särskilt rikta fokus mot fyra av dessa. Investeringen är KPA Pensions tredje i samma storlek med ett Världsbanksorgan som låntagare.

För att säkra den långsiktiga avkastningen har KPA Pensionsförsäkring anpassat den garanterade räntenivån på premiebestämd traditionell försäkring från 0,75 procent till 0,50 procent före skatt och avgifter. Garantin beräknas på 85 procent på det belopp som betalas in. Ändringen gäller från den 29 mars 2018 och premier inbetalda före detta datum påverkas inte.

Not 27. Betalda räntor och erhållen utdelning

Tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Erhållen ränta	1 712	1 800	1 712	1 799
Erlagd ränta	-2 297	-3 553	-2 297	-3 515
Summa betalda räntor	-585	-1 754	-585	-1 716

Årsredovisningens undertecknande

Stockholm den 13 mars 2018

Jens Henriksson
Ordförande

Eva-Lena Micko
Vice ordförande

Elisabeth Sasse

Per Ardehed

Vesna Jovic

Anders Knappe

Ann-Charlotte Tollqvist
Arbetsstagarrepresentant

Britta Bureau
VD

Vår revisionsberättelse har lämnats den 2018

Ernst & Young AB

KPMG AB

Daniel Eriksson
Auktoriserad revisor

Magnus Ripa
Auktoriserad revisor

Definitioner och begrepp

Sysselsatt kapital

Balansomslutning minskad med icke räntebärande skulder.

Avkastning på sysselsatt kapital

Resultatet efter finansnetto plus finansiella kostnader i procent av genomsnittlig sysselsatt kapital.

Sysselsatt kapital avser balansomslutningen minskad med icke räntebärande skulder inklusive uppskjutna skatteskulder i obeskattade reserver.

Avkastning på eget kapital

Resultat efter finansiella intäkter och kostnader, efter avdrag för schablonmässigt beräknad skatt i procent av genomsnittligt justerat eget kapital.

Styrelse KPA AB

Främre raden från vänster

Susanna Järnek, arbetstagarrepresentant
Elisabeth Sasse
Vesna Jovic
Anders Knape

Bakre raden från vänster

Lena Dahl
Lena Micko, vice ordförande
Jens Henriksson, ordförande
Per Ardehed
Ann-Charlotte Tollqvist, arbetstagarrepresentant
Karin Lindblom, arbetstagarrepresentant
Lenita Granlund
Eva Fagerberg

Besöksadress: Östgötagatan 90, 10685 Stockholm
Telefon: 08-665 04 00, Org: 556527-7182
Kundtjänst: 020-650 500 www.kpa.se

KPA
PENSION